

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska Institutionen
FEKN90, Företagsekonomi
Examensarbete på Civilekonomprogrammet
VT 2014

Hållbarhetsredovisningens väg mot integration

Påverkningarna som skapat förändringen

Författare

Emma Bergendorff

Fanny Lundqvist

Handledare

Amanda Sonnerfeldt

Sammanfattning

Uppsatsens titel	Hållbarhetsredovisningens väg mot integration – påverkningarna som skapat förändringen
Seminariedatum	26 maj 2014
Ämne/kurs	FEKN90, examensarbete på magisternivå, 30 hp.
Författare	Emma Bergendorff & Fanny Lundqvist
Handledare	Amanda Sonnerfeldt
Fem nyckelord	Hållbarhet, utveckling, integration, väsentlighet, neoinstitutionell teori.
Syfte	Syftet är att undersöka hur företagens redovisade hållbarhetsaspekter utvecklas och integreras i företagens externrapportering samt få en djupgående förståelse för anledningarna bakom förändringarna av den hållbarhetsinformation som företagen väljer att redovisa.
Metod	Undersökningen har utgått från den kvalitativa metoden med induktiv ansats. Det finns även komparativ karaktär på undersökningen för att kunna jämföra företagen med varandra.
Teoretiskt perspektiv	Den teoretiska referensramen tar upp kritiken mot hållbarhetsredovisning och trenden mot integrerad rapportering. Därefter följer problematiken med val av väsentlig information samt redogörelsen av den institutionella teorin och intressentteorin.
Empiri	Det empiriska materialet består dels av granskandet av sex företags års- och hållbarhetsredovisningar under perioden 2005-2012, dels djupgående intervjuer med en ansvarig person för hållbarhetsredovisning på vardera företag.
Slutsatser	Hållbarhetsaspekterna i företagens redovisningar blir mer detaljerade och omfattar nu hela företagets värdekedja. Redovisningarna blir mer transparenta och allt fler hållbarhetsaspekter har integrerats i årsredovisningen. Förändringarna beror främst på införande av ramverk samt intressenternas inflytande. Utvecklingen mellan företagen är dock inte homogen.

Abstract

Title	Sustainability reporting on its way to integration – effects that have made change
Seminar date	May 26, 2014
Course	FEKN90, Degree Project Master of Science in Business and Economics, 30 University Credit Points (30 ECTS)
Authors	Emma Bergendorff & Fanny Lundqvist
Advisor	Amanda Sonnerfeldt
Five key words	Sustainability, development, integration, materiality, institutional theory
Purpose	The purpose is to do research on how the companies sustainability aspects have developed and integrated into companies external reports, and to have a deeper understanding for the reasons behind the change of sustainability information that the companies chooses to report.
Methodology	The research has developed from the qualitative method and inductive approach. There is also a comparative element to be able to compare the six companies to each other.
Theoretical perspectives	The theoretical perspectives start with the critic of sustainability reporting and continue with the trend of integrated reporting. Thereafter the problem of choosing material information is brought up and the institutional and stakeholder theory is explained.
Empirical foundation	The empirical part consists of partly six companies annual and sustainability reports, between 2005-2012, and partly interviews with a person who is responsible for sustainability reporting at each company.
Conclusions	The sustainability aspects in companies' reports are becoming more detailed and now cover the whole value-chain. The reports are becoming more transparent and more sustainability aspects have been integrated in the annual report. Changes primarily depend on the adoption of reporting frameworks and stakeholder influence. Though, the developments between the companies are not homogeneous.

Förord

Vi vill börja med att rikta vår tacksamhet till vår fantastiska handledare Amanda Sonnerfeldt. Hon har med stor kunskap och tålamod väglett oss i rätt riktning vilket har bidragit till denna uppsats. Vi vill även tacka alla respondenter som deltagit i våra intervjuer och därigenom kommit med värdefull information som gett vårt arbete en djupare förankring till verkligheten. Slutligen vill vi även tacka alla som tagit sig tiden och kommit med värdefulla råd och synpunkter som hjälpt oss förbättra vår uppsats.

Lund, den 26 maj 2014

Emma Bergendorff

Fanny Lundqvist

Förkortningslista

BFN	Bokföringsnämnden
CR	Corporate Responsibility
CSR	Corporate Social Responsibility
FN	Förenta Nationerna
GRI	Global Reporting Initiative
HR	Hållbarhetsredovisning
IIRC	The International Integrated Reporting Council
ILO	International Labour Organization
TBL	Triple Bottom Line
ÅR	Årsredovisning
ÅRL	Årsredovisningslagen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemdiskussion.....	2
1.3 Syfte.....	4
1.4 Problemformulering.....	4
1.5 Avgränsning.....	4
1.6 Begränsningar	5
1.7 Begrepp.....	5
1.8 Disposition.....	6
2 METOD.....	7
2.1 Kvalitativ metod	7
2.2 Komparativ studie.....	7
2.3 Induktiv forskningsansats	8
2.4 Litteratur	8
2.4.1 Val av ämne	8
2.4.2 Sökning av relevant litteratur.....	8
2.4.3 Primär- och sekundärdata samt källkritik	9
2.5 Urval av företag	9
2.6 Undersökning av företagens års- och hållbarhetsredovisningar.....	10
2.6.1 Undersökta aspekter i företagens års- och hållbarhetsredovisningar.....	11
2.6.2 Bearbetning av insamlad data från företagens års- och hållbarhetsredovisningar...	12
2.7 Intervju.....	13
2.7.1 Val av respondenter	13
2.7.2 Kvalitativa och semistrukturerade intervjuer.....	13
2.7.3 Intervjufrågor	14
2.8 Trovärdighet och äkthet.....	15
2.8.1 Tillförlitlighet.....	15
2.8.2 Överförbarheten	16
2.8.3 Pålitlighet	16
2.8.4 Möjlighet att styrka och konfirmera	16
3 INSTITUTIONALIA	17

3.1 Lagstiftning.....	17
3.1.1 EU och ÅRL	17
3.2 Frivilliga ramverk	17
3.2.1 Global Compact	18
3.2.2 GRI.....	18
3.2.2.1 GRI:s ramverk och riktlinjer	18
3.2.2.2.1 G2	19
3.2.2.2.2 G3	19
3.2.2.2.3 G4	20
3.2.3 IIRC och Internationella ramverket för Integrerad Rapportering	20
3.2.3.1 IIRC	20
3.2.3.2 IIRC:s Internationella ramverk för Integrerad Rapportering	20
4 TEORETISK REFERENSRAM	22
4.1 Hållbarhetsredovisning	22
4.1.1 Utveckling av hållbarhetsredovisning.....	22
4.1.2 Redovisningens problematik som utvecklar integrerad rapportering	23
4.2 Väsentlighet	25
4.3 Systemorienterade teorier	26
4.3.1 Neoinstitutionell teori	26
4.3.1.1 Isomorfism	27
4.3.1.2 Decoupling	27
4.3.2 Intressentteorin.....	28
5 EMPIRISK UNDERSÖKNING	30
5.1 Holmen	30
5.1.1 Respondenten.....	30
5.1.2 Om företaget	30
5.1.3 Utgångsläget 2005	30
5.1.4 Utveckling.....	31
5.1.5 Integration	32
5.1.6 Väsentlighet	32
5.2 Novo Nordisk	33
5.2.1 Respondenten.....	33
5.2.2 Om företaget	33
5.2.3 Utgångsläget 2005	33

5.2.4 Utveckling.....	34
5.2.5 Integration.....	35
5.2.6 Väsentlighet	35
5.3 Sandvik	36
5.3.1 Respondenten.....	36
5.3.2 Om företaget	36
5.3.3 Utgångsläget 2005	36
5.3.4 Utveckling.....	36
5.3.5 Integration.....	38
5.3.6 Väsentlighet	38
5.4 SCA	39
5.4.1 Respondenten.....	39
5.4.2 Om företaget	39
5.4.3 Utgångsläget 2005	39
5.4.4 Utveckling.....	39
5.4.5 Integration.....	40
5.4.6 Väsentlighet	41
5.5 Tetra Pak.....	41
5.5.1 Respondenten.....	42
5.5.2 Om företaget	42
5.5.3 Utgångsläget 2005	42
5.5.4 Utveckling.....	43
5.5.5 Integration.....	44
5.5.6 Väsentlighet	44
5.6 Trelleborg	45
5.6.1 Respondenten.....	45
5.6.2 Om företaget	45
5.6.3 Utgångsläget 2005	45
5.6.4 Utveckling.....	46
5.6.5 Integration.....	47
5.6.6 Väsentlighet	48
6 ANALYS.....	49
6.1 Utveckling	49
6.2 Integration.....	51

6.3 Väsentlighet.....	53
7 SLUTSATS	56
7.1 Slutsatser.....	56
7.2 Diskussion kring funna slutsatser	57
7.3 Kritik mot studien.....	57
7.4 Förslag till framtida forskning.....	58
REFERENSLISTA.....	59
Bilaga 1	66
Bilaga 2	67
Bilaga 3	68
Bilaga 4	69
Bilaga 5	70
Bilaga 6	71
Artikel.....	72

KAPITEL 1

INLEDNING

I det här inledande kapitlet redogörs bakgrunden till hållbarhetsredovisningens utveckling som leder vidare till problemdiskussionen som tar upp problematiken med hållbarhetsredovisningen och vilken information som företagen ska redovisa. Detta mynnar ut i examensarbetets syfte och problemfrågor. Kapitlet avslutas med att ta upp de valda avgränsningar som gjorts.

1.1 Bakgrund

Kommande generationers behov ska inte behöva äventyras av dagens beslut. Detta är innebörden i definitionen av hållbar utveckling som för första gången definierades i Bruntlandskommissionens rapport "Our Common Future" 1987, som skrevs på uppdrag av FN och Världskommissionen (United Nations, 1987; Regeringen, 2014). Hållbar utveckling har sedan dess blivit allt viktigare och samhället har insett betydelsen av att ta aktiva beslut som ger hållbara följder. Parker (2005) menar att hållbarhet har utvecklats till att bli en central angelägenhet av nationell och internationell betydelse. Enligt Adams och Narayanan (2007) har detta gjort att hållbarhet nu regleras allt mer vilket sätter press på företagen att redovisa och använda hållbara metoder i sin verksamhet. KPMG:s rapport (2002), omnämnd i Milne och Gray (2007), menar även att företagen verkar i en värld där deras intressenter efterfrågar mer transparens och ansvar kring hur företaget arbetar med hållbarhetsaspekter. Eccles, Krzus, Rogers och Serafeim (2012) poängterar att även investerare och analytiker blir allt mer intresserade av företagets hållbarhetsinformation. Eftersom det finns en efterfrågan från företagets intressenter, väljer företagen att kommunicera ut hur verksamheten arbetar med hållbarhetsaspekter genom att ha med denna information i sina års- och hållbarhetsredovisningar. Eftersom efterfrågan ökar allt mer visar detta sig även i att fler företag hållbarhetsredovisar. Enligt en undersökning från KPMG (2013a), där 4100 företag runt om i världen deltog, hållbarhetsredovisar 71% av dessa företag idag. Detta kan jämföras med endast 12 % av företagen som hållbarhetsredovisade tjugo år tidigare. Det finns alltså en uppåtstigande trend bland företagen att hållbarhetsredovisa och den trenden har ökat alltmer de senaste tio åren. Dock är det fortfarande den finansiella rapporten som anses vara den viktigaste enligt KPMG (2013a). Även i Sverige har det varit en uppåtstigande trend av hållbarhetsredovisning. Enligt KPMG:s undersökning (2013b) redovisade 79% av de 100 största företagen i Sverige olika miljö- och sociala aspekter utöver de ekonomiska. Företagens hållbarhetsredovisningar har alltså blivit allt viktigare. Dragu och Tudor-Tiron (2013) menar att redovisningar även har utvecklats till att bli allt mer detaljerade och transparenta kring företagets hållbarhetsprestationer. Men så har inte alltid varit fallet.

Traditionellt sett har företagens rapporter bestått av finansiell information där resultaträkning och balansräkning har visat företagets prestationer (KPMG, 2010). Enligt Gray (2006) har detta gjort att finansiell redovisning länge tagits för givet i dagens samhälle. Redan 1991 menade Roberts att finansiell redovisning har gett intressenterna information om hur det har gått för företaget men i samband med att samhället förändras efterfrågar intressenterna ny information om företaget. Enligt Roberts (1991) medför detta att företagets redovisning måste utvecklas. En förändring av företagets redovisning började ske när världen och företag intresserade sig allt mer för miljö- och sociala frågor. Enligt flera framstående forskare började miljöaspekterna redovisas under mitten av 1900-talet (Buhr, 2007; Gray, 2002; Mathews, 1997; Milne & Gray, 2007). Buhr (2007) hävdar att företagen även redovisade sociala aspekter under denna tid eftersom det fanns information om företagets anställda i vissa företags rapporter. Under 1970-talet fick dock de sociala aspekterna allt större betydelse, vilket medförde att allt fler företag valde att börja redovisa dessa (Buhr, 2007; Gray, 2002; Mathews, 1997; Milne & Gray, 2007). Enligt Choudhuri och Chakraborty (2009) var det några företag i USA och Europa som var dem första att inkludera miljö- och sociala aspekter i sina redovisningar. Efterhand började fler företag frivilligt anamma dessa aspekter i sin redovisning enligt författarna. Enligt Milne och Gray (2007) valde företag först att ha miljö- och sociala aspekter i sina befintliga årsredovisningar. Detta stöds av den omfattande studie som Mathews (1997) gjorde när han studerade hur miljö- och sociala aspekter utvecklats 1970-1995. Han fann att företagets årsredovisningar inkluderade mer av dessa aspekter i slutet än i början av sin undersökningsperiod. Milne och Gray (2007) menar dock att när dessa avsnitt utvecklades allt mer medförde det att företagen började redovisa de miljö- och sociala aspekterna i fristående rapporter i slutet av 80-talet och början av 90-talet. När fler företag och även samhället började intressera sig för hållbarhetsaspekterna började det även efterfrågas fler krav på företagets åtaganden enligt Choudhuri och Chakraborty (2009). Detta medförde att ovanstående definition av FN utkom i slutet av 1980-talet, vilket blev startskottet på en genomgripande förändring för företagets redovisning enligt Junior, Best och Cotter (2013). I samband med FN:s definition av hållbar utveckling följde en tredje aspekt: den ekonomiska. Genom att betrakta de tre aspekterna miljö, socialt och ekonomi har konceptet hållbarhet nu blivit en paradigm i företagets redovisning (Choudhuri och Chakraborty, 2009; Junior, Best & Cotter, 2013).

1.2 Problemdiskussion

Enligt författarna i Accountability-rapporten (2006) ses hållbarhetsredovisningen ses som ett effektivt sätt att kommunicera ut miljö-, sociala och ekonomiska aspekter. Slater och Gilberg (2004) menar att företagen ska visa på hur de icke-finansiella aspekterna, såsom miljö och sociala, påverkar det finansiella i hållbarhetsredovisningen. Buhr (2007) ifrågasätter dock hur detta ska ske i praktiken.

Några internationella forskare riktar kritik mot hållbarhetsredovisningen. Slater och Gilberg (2004) menar att miljö- och sociala aspekter inte är sammankopplade med den finansiella informationen vilket gör att investerare fattar sina beslut baserat på ofullständig information.

Författarna menar att det finns vissa faktorer som kan påverka företagets värde inom hållbarhetssektorn. Detta borde göra att investerare och andra intressenter vill ha tillgång till hur denna information påverkar företaget. Enligt Kolk (2004) är dock problemet att endast ett fåtal företag använder hållbarhetsredovisning till att visa vilket värde de icke-finansiella aspekterna har på företaget. Även svenska författare har kritiserat hållbarhetsredovisningen. Redan 2002 nämner Hedberg och von Malmborg att företagens hållbarhetsredovisningar ofta är självberömmande och allt för påverkande. Detta blir ett problem eftersom författarna menar att företagen inte skriver om det negativa som finns i företagets hållbarhetsaspekter. Detta menar Hedberg och von Malmborg även leder till att trovärdigheten i rapporten ifrågasätts. Bäckström och Oppenheim (2011) menar att hållbarhetsredovisningen ofta saknar koppling till företagets mål och strategier. Detta medför, enligt författarna, ett problem för de externa intressenterna som ska skapa sig en bild av företagets prestationer genom att titta på både den finansiella och icke-finansiella informationen.

Att företagen inte lyckas visa på hur de finansiella och icke-finansiella aspekterna påverkar varandra är inte det enda problemet. För företagen är den stora utmaningen att identifiera vad som är väsentligt och därmed ska redovisas, enligt författarna till Accountability-rapporten (2006). Enligt Chia-Wei, Wen-Hao och Wei-Chung (2013) är det svårt att veta vad som är väsentligt eftersom det varierar för respektive bransch och den individuella verksamheten. Att det inte heller finns någon entydig definition av vad väsentlighet är gör det ytterligare svårare för företagen. Det räcker att företaget följer olika ramverk så är definitionerna olika. Eccles, Krzus, Rogers och Serafeim (2012) menar att den väsentliga informationen som ska tas med i hållbarhetsredovisningen är den information som kommer att påverka beslutstagandet hos användarna. Det är dock svårt för företagen att avgöra vilken information det är. Azzone, Brophy, Noci, Welford och Young (1997) menar att om företagen inte lyckas identifiera vilka krav deras intressenter har och kan förmedla detta kommer redovisningen att vara ett dokument som inte är relevant för läsarna. Enligt Eccles och Krzus (2010) finns det även en viss grad av oenighet mellan företagen och intressenterna. Med det menar författarna att intressenterna efterfrågar en viss mängd information medan företagen inte är intresserade av att publicera denna mängd. Ytterligare har svårigheten med att bestämma vilka miljö-, sociala och ekonomiska aspekter som är väsentliga och påverkar verksamhetens förmåga att skapa värde på lång sikt ökat för företagen (Eccles et al., 2012; Accountability, 2006). Att inte veta vad som är väsentligt har, enligt Eccles et al. (2012), två negativa effekter för företaget. För det första innebär det att företaget inte hanterar de viktigaste företagsbesluten och för det andra att vissa viktiga aspekter glöms och redovisas därför inte.

När och om företagen har lyckats ta fram de hållbarhetsaspekter som är väsentliga för dem, kvarstår problemet med att visa på hur detta påverkar den finansiella aspekten (Slater & Gilberg, 2004). På grund av detta problem med hållbarhetsredovisningen nämner Dragu och Tudor-Tiron (2013) integrerad redovisning som en lösning. Det innebär att företagen tydligare ska koppla hållbarhetsaspekterna med det finansiella i företaget, samt att tydliggöra hållbarhetsaspekterna i företagets mål och strategi. Detta menar Dragu och Tudor-Tiron kommer att visa på hur hållbarhets- och finansiella aspekter påverkar varandra. Eftersom integrerad rapportering är nytt finns det heller inte mycket skrivit om det, vilket gör att

företagen provar sig fram och integrerar på sitt eget sätt. Ökningen av integrerade rapporter har dock fått ett stort uppsving de senaste åren. Enligt en omfattande undersökning av KPMG (2013a) där 4100 företag deltog var det ca 10 % som säger sig ha en integrerad rapport. Även GRI:s databas visar att det finns en ökad trend att rapporterna blir integrerade (GRI, 2013a).

Problemet som framställs med hållbarhetsredovisningen är att den i praktiken inte är optimal för investerare och andra intressenter eftersom hållbarhetsaspekterna, enligt teoretikerna, inte visar hur dessa påverkar företagets sätt att skapa värde. Svaret på detta är alltså att företagen börjar redovisa mer integrerat, men eftersom detta är en ny trend finns det en empirisk och teoretisk lucka om hur företagen utvecklar sina hållbarhetsaspekter till att integreras mer i sin redovisning. Detta gör att vi vill studera hur företagen hanterar detta i praktiken. Det andra problemet som framställs är att välja ut den väsentliga informationen till hållbarhetsredovisningen. Detta är både ett teoretiskt och praktiskt problem. Det finns mycket skrivet om vikten av att välja ut rätt information och vem som ska ha inflytande över vad som är väsentligt. Dock lämnas det öppet för företagen att välja hur de ska gå tillväga. Denna problematik har gjort att vi vill undersöka hur den väsentliga informationen väljs ut och vem som bestämmer vad som ska tas med i redovisningen.

1.3 Syfte

Vårt syfte är att undersöka hur företagens redovisade hållbarhetsaspekter utvecklas och integreras i företagens externrapportering samt få en djupgående förståelse för anledningarna bakom förändringarna av den hållbarhetsinformation som företagen väljer att redovisa.

1.4 Problemformulering

Vi kommer undersöka vårt syfte med hjälp av två stycken frågor:

- Hur har företagens externrapportering förändrats och utvecklats till att gå mot integrerad redovisning?
- Hur väljer företagen ut vad som är väsentlig information att redovisa?

1.5 Avgränsning

Vi har valt att fokusera på företag belägna i Norden för vår empiriska undersökning, med främsta fokus på svenska företag. Vi har även avgränsat oss till att bara undersöka icke-statliga företag eftersom dessa företag inte är tvungna att följa GRI:s riktlinjer för hållbarhetsrapportering.

Vi har valt att studera företagens tryckta hållbarhetsredovisningar och årsredovisningar för verksamhetsåren 2005-2012. Anledningen till att 2013 inte valdes var att alla företag inte släppt sina hållbarhetsredovisningar i slutet av april, vilket var en gräns vi hade för att hinna bearbeta materialet.

När vi har tittat på Tetra Laval's årsredovisning har vi endast koncentrerat oss på de avsnitt som behandlar Tetra Pak.

1.6 Begränsningar

Vi har inte fått tillgång till Tetra Paks hållbarhetsredovisning för Sverige 2006 samt inte heller Tetra Laval's årsredovisning för 2007. Vi har varit i kontakt med företaget och de har inte haft tillgång till dessa och därför inte kunnat skicka ut dem.

1.7 Begrepp

Här följer våra definitioner av följande begrepp:

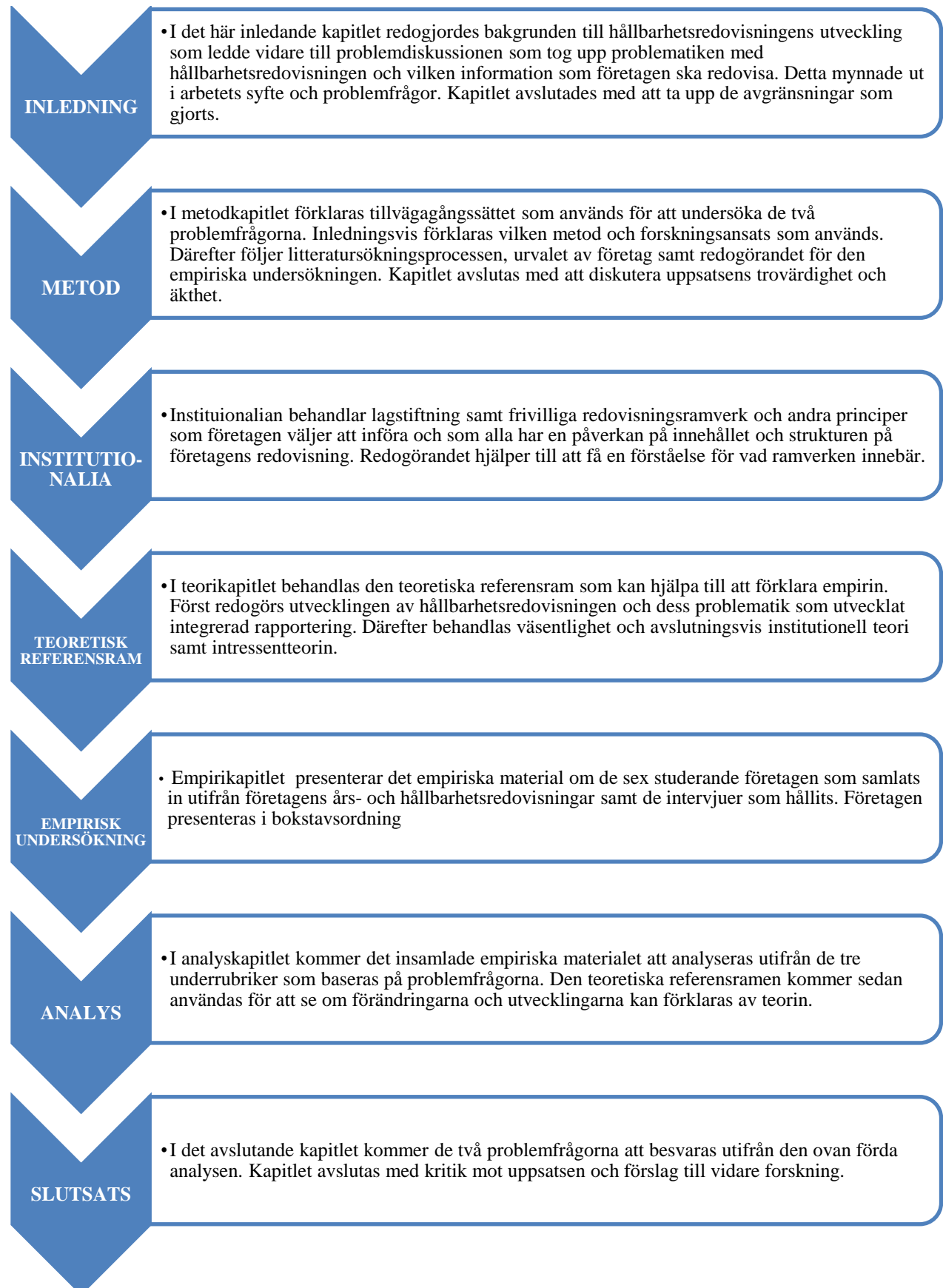
Extern rapportering: Företagens års- och hållbarhetsredovisningar. Vanligtvis innefattar detta begrepp fler dokument som företaget ger ut, men vi koncentrerar oss endast på de två rapporterna eftersom dem har störst betydelse i vårt arbete.

Hållbar utveckling: Grundar sig på att företaget ska ta upp de miljö-, sociala och ekonomiska aspekter som företagens verksamhet ger upphov och bidrar till, samt hur dessa påverkar samhället vi lever i. Dessutom ska det visa hur företagens verksamhet med dessa aspekter bidrar till ett hållbart samhälle som kan fortgå i generationer framåt.

Icke-finansiella aspekter: används synonymt som miljö- och sociala aspekter.

Integrerad Rapportering: Visar hur finansiella och icke-finansiella aspekter påverkar varandra. Vi anser att när exempelvis hållbarhetsaspekter blir en allt större del av årsredovisningen och dessa blir en del av hur företaget arbetar i hela sin verksamhet, med strategifrågor och mål för företaget, samt att detta lyfta fram i företagens redovisning, går företagen mot en mer integrerad rapportering.

1.8 Disposition

KAPITEL 2

METOD

I detta kapitel förklaras tillvägagångssättet som används för att undersöka de två problemfrågorna. Inledningsvis förklaras vilken metod och forskningsansats som används. Därefter följer litteratursökningsprocessen, urvalet av företag samt redogörandet för den empiriska undersökningen. Kapitlet avslutas med att diskutera uppsatsens trovärdighet och äkthet.

2.1 Kvalitativ metod

Vårt syfte är att undersöka hur företagens hållbarhetsaspekter har utvecklats och integrerats i företagets redovisningar. Vi vill därmed få en djupgående förståelse för vad som ligger bakom förändringarna och den information som företagen väljer att redovisa. Utifrån detta lämpar sig den kvalitativa metoden bäst eftersom den tillåter oss att med ord göra en djupgående analys av vad som faktiskt påverkar företagens förändringar i redovisningen. Den kvalitativa metoden hjälper till, precis som Bryman och Bell (2013) menar, att ge oss en större förståelse för vilka faktorer och förändringar som ligger till grund för företagens utveckling. Metoden hjälper, enligt Justesen och Mik-Meyer (2011), även till att få en förståelse för hur vissa förhållanden hänger samman genom att analysera ett fenomen. I samband med att vi använder oss av företagets egna dokument samt intervjuar en ansvarig person på respektive företag, och får deras syn på utvecklingen, motiverar detta ytterligare valet av att vi använder oss av den kvalitativa metoden.

2.2 Komparativ studie

Vår undersökning kommer att vara av komparativ karaktär eftersom vi i vår analys undersöker och jämför om företagens förändringar skiljer sig åt eller liknar varandra. Genom att vi undersöker, jämför och särskiljer företagens förändringar kan vår komparativa undersökning jämföras som en multipel fallstudie. Bryman och Bell (2013) menar att ett starkt argument för att använda multipel fallstudie är att det går att särskilja dragen i företagets olika rapporter vilket gör att vi kan få en bättre utgångspunkt för en teoretisk reflektion. Vi får därmed bättre utgångspunkt för när teorin hjälper till att förklara förändringarna och när den inte gör det. Genom att använda sig av flera företag och därmed ha flera fall blir vår undersökning som en förlängning av en fallstudie. Risken som kan uppkomma, som även Bryman och Bell (2013) nämner, är att det i en multipel fallstudie fokuseras mer på hur företagen skiljer sig åt istället för att se vad som faktiskt ligger bakom företagets förändringar. Vi kommer att ha det i åtanke när analysen görs för att minska risken

att detta sker. Dessutom använder vi oss av den kvalitativa metoden vilket gör att denna risk minskas, då vi fokuserar på anledningarna till förändringarna.

2.3 Induktiv forskningsansats

Utifrån vår problemdiskussion har det kommit fram att det både finns en teoretisk och praktisk lucka gällande integrationen av hållbarhetsaspekter och hur informationen i företagens redovisningar väljs ut. Efter att ha läst in oss på områdets problematik har vi samlat in empiriskt material. Detta material är i form av företagens års- och hållbarhetsredovisningar samt intervjuer med ansvariga på företaget. Efter att ha fått fram ett resultat utifrån det empiriska materialet kommer vi att koppla det med befintliga teorier inom området. Vårt syfte är alltså inte att bekräfta någon teori utan vi kommer endast använda den som ett sätt för att identifiera och förklara de förändringar och beteenden som ligger bakom företagens utveckling. Detta kallas enligt Bryman och Bell (2013) för att den induktiva forskningsansatsen används för att koppla samman empiri och teori.

2.4 Litteratur

2.4.1 Val av ämne

För att få inspiration till vårt arbete läste vi tidningen Balans där vi fann att integrerad rapportering togs upp flera gånger. Efter att ha läst in oss mer på området fann vi att det var en ny trend som uppkommit de senaste åren, vilket gör att det finns en empirisk och teoretisk lucka inom detta område. Efter att ha varit på ett seminarium i Stockholm, anordnat av EY, som handlade om ett nytt ramverk för integrerad rapportering, insåg vi att tillgången på empiriskt material var för liten för att studera ramverkets betydelse. Detta eftersom endast ett svenskt företag helt säger sig rapportera enligt detta ramverk. Vi valde därför att utveckla vår frågeställning till att främst inrikta oss på hur företagen utvecklar hållbarhetsaspekterna och sedan integrerar dessa i årsredovisning eftersom även detta var utforskat.

2.4.2 Sökning av relevant litteratur

För att hitta relevanta teorier samt fakta om hållbarhetsutvecklingen, trenden mot integration samt om hur väsentlig information väljs ut i företagen började vi med att använda breda sökord via de tillgängliga databaserna som finns vid Ekonomihögskolans bibliotek. Vi har främst använt oss av LubSearch, Scopus, Business Source Complete samt Google Scholar för att hitta vetenskapliga artiklar. Efter att ha begränsat våra sökningar fick vi fram ett antal vetenskapliga artiklar som vi har läst. Utifrån dessa fann vi frekvent använda författare, varav vi började söka på dessa författares namn i databaserna. Efter att ha läst in oss mer på ämnet, samt fått vägledning av vår handledare, har vi sedan kunnat specificera våra sökningar ytterligare och fått mer relevanta träffar. Bibliotekskatalogen Lovisa har varit till hjälp för att hitta relevanta böcker som handlar om vårt ämne. Vi har dessutom tagit hjälp av bibliotekarien vid Ekonomihögskolan för att få hjälp med hur man söker i de olika

databaserna för att komma vidare med vår litteratursökning. Alla vetenskapliga artiklar som vi har använt oss av är granskade av andra forskare då vi använt oss av funktionen ”peer reviewed” i LubSearch.

2.4.3 Primär- och sekundärdata samt källkritik

Det material som vi har samlat in via de tillgängliga databaserna och sedan bearbetat är vetenskapliga artiklar och studier som tidigare forskare skrivit. Detta material, tillsammans med annat material från exempelvis olika ramverk, benämns som sekundärdata enligt Rienecker och Stray Jörgensen (2008). Detta eftersom det är någon annan som tidigare bearbetat och tolkat rådatan. Även om akademiska artiklar håller hög kvalitet och är tillförlitliga, då det är framstående forskare som skrivit dem, kan vissa sekundärkällor ha skrivits i ett annat syfte än vårt, vilket kan ha påverkat oss när vi använde den. En del källor är även äldre, men ofta beror detta på att det är ursprungskällor och att de anses vara ledande inom området. Vi anser därför att det är viktiga att ha kvar dessa då de tillför ett värde och ger tyngd till vår undersökning.

Den data som vi själva har samlat in och tolkat är intervjuer med företagen samt dokument, bestående av företagets års- och hållbarhetsredovisningar. Dessa klassificeras enligt Rienecker och Stray Jörgensen (2008) som primärdata. Eftersom vi använder två olika källor till att studera företagets utveckling och förändring ger detta en bättre överblick och ger tyngd i vår undersökning. Begränsningar med vår primärdata kommer utvecklas mer under respektive avsnitt.

2.5 Urval av företag

Eftersom vi har en viss tidsbegränsning med vårt arbete är det viktigt att göra ett urval av företag som vi ska studera. Vi valde därför att sätta upp ett antal kriterier när vi valde ut företagen.

Det första kriteriet var att vi ville ha företag som idag arbetar med och redovisar hållbarhetsaspekter för att kunna se utvecklingen av dessa. Eftersom GRI är det största och mest använda ramverket för hållbarhetsredovisning valde vi att avgränsa oss till de företag som använder sig av detta ramverk vilket blev det andra kriteriet. GRI är ett krav för statliga företag sedan 1 januari 2008 (Regeringskansliet, i.d.). Vi ville därför inte undersöka dessa företag utan det tredje kriteriet blev att det skulle vara icke-statliga företag som självmant valt att använda sig av ramverket för att redovisa sina hållbarhetsaspekter. Då vi vill göra en djupgående analys av företagets utveckling av hållbarhetsaspekter valde vi företag som prioriterar denna fråga, vilket blev det fjärde kriteriet. FAR ger vart år ut pris för företag som på ett föredömligt sätt redovisar icke-finansiell information (FAR, 2014a). Vi fann att majoriteten av de företag som vunnit pris verkade inom industrisektorn och är tillverkningsföretag (FAR, 2014b). Enligt både akademiker och KPMG:s undersökningar är industrisektorn en av de sektorer som sedan en längre tid haft hög kvalitet på sina redovisningar om hållbarhetsaspekter (Milne & Gray, 2008; KPMG, 2013a). Det femte

kriteriet blev därför företag inom tillverknings- och industrisektorn. Utifrån FAR:s tidigare vinnare, samt de fyra ovan nämnda kriterierna fann vi att Holmen, Sandvik, SCA och Trelleborg uppfyllde dessa. Dessa företag, samt Tetra Pak, som även uppfyllde alla kriterier, kontaktades därför via mejl för att fråga om de var intresserade av att vara med i vår undersökning, vilket alla tackade ja till. Vi var beroende av att företagen tackade ja till att vara med i vår undersökning eftersom vi sedan skulle göra intervjuer med de ansvariga för redovisningen av hållbarhetsaspekterna.

Eftersom vår undersökning även syftar till att undersöka hur företagen integrerar sina hållbarhetsaspekter i redovisning ville vi använda oss av företag som hade påbörjat sin resa mot detta. Efter att vi varit på seminariet i Stockholm, som handlade om integrerad rapportering, fann vi att Novo Nordisk är ett av de främsta företagen i världen som rapporterar integrerat. Företaget uppfyllde dessutom alla våra kriterier vilket gjorde att vi valde att ha med företaget i vår undersökning. Det ska tilläggas att det vid seminariet även framkom att SCA och Holmen är två svenska företag som har påbörjat sina resor mot att integrera hållbarhetsaspekter allt mer i sin redovisning. Detta gör att Novo Nordisk inte är det enda företag i vår undersökning som redovisar på detta sätt. Novo Nordisk ligger dock i framkant inom området och får ses som en ledare, vilket gjorde att vi fann det intressant att studera detta företag för att se hur deras utveckling har gått och hur de tänker kring sin utveckling.

2.6 Undersökning av företagens års- och hållbarhetsredovisningar

Vi kommer använda oss av dokument, bestående av företagens års- och hållbarhetsredovisningar för att besvara våra frågor, med fokus på den första frågan. Dokumenten kan även förklara till en viss del hur företagen väljer ut informationen som de sedan redovisar, det vill säga vår andra fråga. Vi har valt att studera företagets redovisningar först för att få en bättre överblick över företagets situation och utveckling. Den andra delen i vår empiriska undersökning är att göra kompletterande intervjuer med företagen.

Vi har valt att studera företagets års- och hållbarhetsredovisningar under en begränsad tidsperiod: från 2005-2012. Anledningen till denna avgränsning är att integrerad rapportering är en ny trend som först börjats ses under de senaste åren enligt KPMG:s undersökningar (2013a). Ytterligare en anledning är att GRI:s riktlinje G3, som vi berättar mer om i avsnitt 3.2.2.2, utkom 2006. Samma år hölls den första årliga konferensen om hållbarhet och transparens. Efter denna konferens stärktes GRI som ramverk och blev allt mer utbrett och accepterat (GRI, 2014a). Eftersom 2006 var ett viktigt årtal för GRI och dess utveckling ville vi gärna studera företagen ett år innan dess för att kunna se vilka skillnader som G3 kan ha haft på de företags redovisningar vi studerar, samt hur trenden mot integrerad rapportering sedan syns. Anledningen till varför vi valde att inte ha med 2013 års redovisningar är att några av företagen inte släppt sina redovisningar för detta verksamhetsår i slutet av april 2014. Vi anser att jämförbarheten mellan företagen inte blivit rättvisande om vi tagit med endast ett fåtal företags redovisningar för 2013 och inte alla.

2.6.1 Undersökta aspekter i företagens års- och hållbarhetsredovisningar

När vi studerat års- och hållbarhetsredovisningarna har vi utgått från vårt syfte och ett antal aspekter och kriterier som vi satt upp.

För att få en förståelse för hur långt företagen kommit med att redovisa hållbarhetsaspekter vid undersökningens utgångsläge 2005, har vi tittat på vilket år företagen började hållbarhetsredovisa. Detta eftersom det kan ha en påverkan på hur utvecklade företagens redovisade hållbarhetsaspekter är. Ett annat kriterium vi har tittat efter är vilka ramverk företagen följde år 2005 samt om företagen hade en eller två rapporter. För att få en bättre förståelse för vilket utgångsläge respektive företag hade 2005, valde vi att i stora drag titta på vad de redovisade om detta år.

För att kunna besvara våra frågeställningar samt kunna göra jämförelser mellan våra företag har vi valt att sätta upp ett antal aspekter som vi har haft som grund vid studerandet av företagens redovisningar. Dessa aspekter har vi valt att dela upp utifrån våra problemformuleringar, varav den första frågan har delats upp i två delar för att tydliggöra både utvecklingen och integration.

Utveckling av hållbarhetsaspekterna

- Vilka ramverk införs under tidsperioden 2005-2012?
- Vilka synbara förändringar som kan ses i innehållet av hållbarhetsaspekterna under tidsperioden?
- Vilka stora förändringar som kan ses i redovisningarnas struktur under tidsperioden?
- Vilka är företagets viktigaste intressenter och har dessa förändrats under tidsperioden?

Integration av hållbarhetsaspekter i företagens redovisning

- Väljer företagen att integrera hållbarhetsaspekter i sin årsredovisning under tidsperioden?
- Om ja, hur väljer de att integrera dessa hållbarhetsaspekter?

Att välja ut väsentlig information i företagets redovisningar

- Hur väljer företagen ut vilken information som ska redovisas?
 - Använder företagen sig av intressentdialoger under tidsperioden?
 - Använder företagen sig av väsentlighetsanalyser för att välja ut väsentlig information under tidsperioden?
 - Vem tar beslutet om vilken information som ska redovisas?

Dessa aspekter och kriterier har vi utvecklat och kommit fram till efter att främst läst in oss på litteraturen och vad den tar upp för problematik. Vi har även själva gjort en så kallad förgranskning av företagets redovisningar genom att översiktligt se vad de tar upp. Utifrån detta valde vi sedan att lägga till några aspekter som vi anser vara relevanta för att kunna besvara våra frågeställningar. Vi väljer att ta med mycket om företagets intressenter eftersom det har framkommit i problemdiskussionen, samt även i senare avsnitt, 4.1 och 4.2, att dessa har stor påverkan på både hållbarhetsredovisningens utveckling samt den information som företagen väljer att redovisa.

När vi har studerat ”vilka synbara förändringar som kan ses i innehållet av hållbarhetsaspekterna under tidsperioden” har vi här valt att koncentrera oss på att jämföra om innehållet på ett markant och märkbart sätt skiljer sig mellan åren. Som exempel kan detta vara att företagen väljer att börja redovisa ekonomiska aspekter i sin hållbarhetsredovisning. Vid studerandet av företagens års- och hållbarhetsredovisningar har vi funnit att företagen utvecklat hållbarhetsaspekterna och hållbarhetsredovisningen på helt skilda sätt. På grund av detta lade vi till att studera ”vilka stora förändringar som kan ses i redovisningarnas struktur under tidsperioden”. Här har vi valt att fokusera på de stora förändringar som skett i redovisningen. Som exempel kan ges om redovisningen från ett år till ett annat skrivs på ett annat språk. Eftersom företagen utvecklar sina redovisningar åt olika håll medförde detta att vi valde att skriva om varje företag separat i empirikapitlet. Detta för att ge en helhetsbild av företagets utveckling, innan vi i analysavsnittet sedan gör en jämförelse mellan företagen.

2.6.2 Bearbetning av insamlad data från företagets års- och hållbarhetsredovisningar

När vi studerade företagets redovisningar valde vi att börja med hållbarhetsredovisningen. Vi tittade efter om det hade skett några förändringar i innehållet eller strukturen samt om det fanns information angående vilka ramverk företaget redovisade enligt. Även förändringar angående intressenterna kunde utläsas i denna redovisning. I de fall då hållbarhetsredovisningen har kunnat bidra med information om företagets intressentdialoger samt hur väsentlig information har valts ut, har detta använts för att besvara vår andra fråga. Därefter har vi studerat företagets årsredovisningar. Vi undersökte om det i denna redovisning fanns någon information om hållbarhetsaspekterna. Om så var fallet tittade vi även om denna information låg samlad på ett ställe eller om den hade spridits ut under andra delar i årsredovisningen. Ytterligare tittade vi på om företagets mål och strategier var kopplade till hållbarhetsaspekter. All information vi hittade fördes över i ett Exceldokument där alla ovanstående aspekter fanns med. Vi sorterade den insamlade informationen efter företag och år samt lade in ytterligare relevant information. Detta gav oss en överblick av den data vi funnit vilket gjorde det lättare att jämföra företagen. Vi har båda två studerat företagets alla redovisningar för att se att inga relevanta aspekter missats.

Den sammanställda informationen användes sedan som underlag för de kommande intervjuerna med företagen. Det främsta syftet med att studera företagets redovisningar var att bygga upp vår kunskap om företagets utveckling. All den information vi funnit i företagets

redovisningar om utvecklingen hade varit svår att få fram i intervjuerna. Vi ville istället koncentrera oss på att göra djupgående intervjuer som gav kompletterande information till det vi saknade för att kunna besvara våra frågor och syftet.

2.7 Intervju

För att öka trovärdigheten och ge mer tyngd åt vår undersökning valde vi att använda två olika källor av primärdata. Vi gjorde därför djupgående kompletterande intervjuer med de företag vi studerat efter att ha granskat företagets redovisningar.

2.7.1 Val av respondenter

Det var viktigt för oss att personerna som vi skulle intervjua hade kunskap om hur hållbarhetsarbetet fungerade på företaget. Detta för att få ut bästa möjliga underlag. Vi ville intervjua de personer som är ansvariga för redovisningen av hållbarhetsaspekterna då dessa aspekter har varit vårt främsta fokus i undersökningen. Mejladresserna till de ansvariga personerna på respektive företag fann vi på deras hemsidor. Efter några mejlkorrespondenser hade vi till slut fått kontakt med de personerna som har stor kunskap om hållbarhetsområdet på respektive företag. Vi hade gärna haft fler intervjuer med varje företag för att kunna få olika personers syn på företagets arbete. På grund av tidsbrist samt svårigheter att få företagen att ställa upp på mer än en intervju blev vi dock begränsade till en intervju per företag. Nackdelen med detta är att respondenten kanske inte vet allting om företaget och vad som ligger bakom vissa beslut. Detta gör att vi blir tvungna att lita på att respondenterna ger oss korrekta svar på de frågor vi ställer. Det finns även en risk att respondenten beskriver något på ett sätt som gynnar den själv och det ansvar som han eller hon har, menar Bryman och Bell (2013). Detta är något vi är medvetna om. Eftersom vi studerar företagets redovisningar under perioden 2005-2012 finns det även en risk att respondenterna inte arbetat på företaget under hela den tiden vi undersökt och därmed inte har kunskap om vissa orsaker till förändringar som skett. För att minska risken att respondenten inte kunde svara på våra frågor skickade vi därför ut dessa några dagar innan intervjun. På så sätt kunde respondenterna förbereda sig samt ta reda på den information de hade mindre kunskap om.

2.7.2 Kvalitativa och semistrukturerade intervjuer

Vi har som tidigare nämnt använt oss av den kvalitativa metoden vilket gör att våra intervjuer även antar en kvalitativ form. Detta menar Bryman och Bell (2013) gör att tyngden läggs på intervjuarens egna uppfattningar samt att intervjun kan röra sig i olika riktningar beroende på vad respondenten anser vara av relevant betydelse. För att få en bra balans av standardiserande frågor, som vi ville ställa till samtliga företag för att lättare kunna jämföra svaren, tillsammans med mer specifika frågor kring vart företags förändringar, krävdes en viss flexibilitet. Därför valde vi att göra semistrukturerade intervjuer med våra respondenter. Vi valde att utgå från en intervjuguide som tog upp de områden vi önskade beröra under intervjun, men efterhand som intervjun tog form ställdes nya frågor som uppföljning på vad

respondenterna sa för att få fylliga och detaljerade svar. Detta är även så som Bryman och Bell (2013) beskriver att semistrukturerade intervjuer fungerar.

De sex intervjuerna gjordes alla över telefon. Vi hade föredragit att ha personliga intervjuer eftersom vi förmodligen lättare hade kunnat få en bättre kontakt med respondenterna och även kunnat uppfatta deras kroppsspråk. Telefonintervjuer är dock både mer kostnads- och tidseffektivt, vilket var anledningen till att samtliga respondenter valde att ha intervjuerna över telefon. För att lättare kunna lyssna och fokusera på vad respondenterna berättade under intervjun valde vi att spela in intervjuerna via våra telefoner, efter godkännande av samtliga företag. Denna inspelning hjälpte oss även sedan när vi transkriberade och tog ut de relevanta citat som vi använde oss av i empirikapitlet. Efter att ha sammanställt all empiri som vi ansåg vara relevant, skickade vi det till respondenterna så de kunde godkänna och se att vi uppfattat dem korrekt.

2.7.3 Intervjufrågor

När vi studerade företagets redovisningar kunde vi inte alltid urskilja varför vissa förändringar skedde. Vi hade därför följdfrågor för att förstå orsaken till företagens förändringar. I företagets redovisningar fanns det dessutom begränsad information om hur företaget arbetade med att välja ut den väsentliga informationen. Majoriteten av våra intervjufrågor utformades därför för att ge svar på dessa frågor för att vi skulle kunna besvara våra frågeställningar på ett tillfredsställande sätt.

För att bättre förstå bakgrunden till varför företagen redovisade hållbarhetsaspekter ställde vi en fråga till samtliga företag om vad anledningen var till införandet av hållbarhetsredovisning. Vi ställde dessutom frågan om vilka intressenter som respondenterna ansågs vara viktigast, för att se om deras svar skiljer sig från det som står i företagets redovisningar.

Intervjufrågorna för vart företag finns som bilagor längst bak i examensarbetet.

Tabell 2.1 Sammanställning av genomförda intervjuer

Företag	Respondent	Position på företaget	Intervjuform	Datum	Tidpunkt
Holmen	Lars Strömberg	Hållbarhetschef	Telefonintervju	4 april	13.00 - 13.40
Novo Nordisk	Cora Olsen	ESG Data Manager	Telefonintervju	8 april	10.00 - 10.50
Sandvik	Anne von Stockenström	Sustainability Specialist	Telefonintervju	2 april	14.00 - 14.30
SCA	Per Brattberg	Sustainability Reporting Director	Telefonintervju	4 april	14.00 - 14.40
Tetra Pak	Erik Lindroth	Miljödirektör	Telefonintervju	7 april	14.00 - 14.25
Trelleborg	Rosman Jahja	Communications Manager	Telefonintervju	3 april	10.00 - 10.35

Källa: egen

2.8 Trovärdighet och äkthet

När en kvalitativ undersökning ska bedömas menar Bryman och Bell (2013) att det finns två grundläggande kriterier för detta: trovärdighet och äkthet. Vi har tidigare redogjort om den källkritik och begränsningar som finns i våra metodval under respektive avsnitt, vilket alla kan påverka undersökningens äkthet. Då vi redan fokuserat mycket på dessa avsnitt kommer vi istället koncentrera oss på att berätta om trovärdighetskriteriet som består av de nedanstående fyra delarna. Vi tar under dessa delar även upp vad vi har gjort för att vår undersökning ska vara så trovärdig som möjligt.

2.8.1 Tillförlitlighet

För att öka tillförlitligheten i undersökningen menar Bryman och Bell (2013) att det är bra att göra en respondentvalidering. För oss innebär detta att våra respondenter har fått de material som vi fått fram utifrån intervjuerna för att godkänna och se att vi har uppfattat dem på ett korrekt sätt. Våra respondenter har då valt att ge feedback och ändra någon mening i det material vi sammanställt. För att det ska vara så etiskt rätt som möjligt har vi därför valt att använda den omarbetade och godkända versionen som företagen gett oss. Tillförlitligheten i vår undersökning har även stärkts genom att vi har två olika källor av primärdata, nämligen

dokument och intervjuer. Intervjuerna har dessutom varit med kompetenta personer som varit ansvariga för hållbarhetsredovisningen, vilket ökar trovärdigheten i vår uppsats.

2.8.2 Överförbarheten

Vår kvalitativa undersökning går på djupet med att förstå förändringarna bakom företagens utveckling av hållbarhetsaspekterna. Bryman och Bell (2013) menar dock att trovärdigheten i en undersökning ökar om dess resultat går att kopplas och överförs till andra sammanhang. Eftersom vi har valt att endast studera ett mindre antal företag, vilket gör att datan är liten, samt att en del av respondenternas kunskap är knuten till det specifika företaget, gör detta att det blir svårt att dra generaliserbara slutsatser av vår studie. Den kan dock ge en ökad förståelse till anledningen bakom utvecklingen av företagens hållbarhetsaspekter och integrering av denna samt hur företag väljer ut väsentlig information. Denna studie kan även vara en bra grund till de som vill göra en fortsatt studie i ämnet.

2.8.3 Pålitlighet

För att en undersökning ska anses vara trovärdig och pålitlig menar Bryman och Bell (2013) att vi ska inta ett kritiskt granskande synsätt och redogöra för vår forskningsprocess. För att öka pålitligheten har vi hållit oss nära den empiriska datan och använt oss av citat för att få en känsla för hur respondenten har uttryckt sig. För att ytterligare öka pålitligheten i vår undersökning har vi låtit utomstående personer såsom vår handledare, opponenter och bekanta granska och gå igenom vårt arbete. Vi har även försökt visa ett kritiskt ställningstagande i våra teori- och metodval, respondenternas svar under intervjuer samt vårt resultat. Vi har under detta metodkapitel försökt på ett utförligt sätt förklara hur vi gått tillväga under vår forskningsprocess.

2.8.4 Möjlighet att styrka och konfirmera

Den sista delen av trovärdighetskriteriet är, enligt Bryman och Bell (2013), att vi ska säkerställa att vi agerat i god tro för att inte påverka utförandet eller resultatet av vår undersökning. Detta har vi försökt göra genom att använda öppna frågor vid intervjuerna för att inte leda respondenten i en önskvärd riktning när vi ställer frågorna. Vi har även försökt vara så objektiva och kritiskt granskande som möjligt under hela vår undersökningsprocess. Intervjuerna har spelats in för att säkerställa så att vi i vår text inte förvrängt vad respondenterna har sagt. Vi har kunna gå tillbaka och se att det som vi har skrivit också är det som respondenten menar, vilket även bekräftats av respondenten själv. För att ytterligare inte förvränga resultatet har vi vid insamlandet av data kategoriserat vad vi fann, för att sedan använda oss av en konsekvent analysmetod. Detta har låtit oss studera alla företag utifrån samma kriterier och därmed inte låtit våra personliga åsikter avgöra resultatet.

KAPITEL 3

INSTITUTIONALIA

Kapitlet behandlar lagstiftning samt frivilliga redovisningsramverk och andra principer som företagen väljer att införa och som alla har en påverkan på innehållet och strukturen på företagets redovisning. Redogörandet hjälper till att få en förståelse för vad ramverken innebär.

3.1 Lagstiftning

3.1.1 EU och ÅRL

För den studerade perioden, 2005-2012, finns det enligt artikel 46.1 (b) i EU-direktivet 78/660/EG¹ ett krav på att företagen ska redovisa lämpliga icke-finansiella resultatindikatorer som är relevant för företagets verksamhet, inklusive miljö- och personalfrågor. Denna artikel har införts i den svenska lagstiftningen och återfinns i kapitel 6 i ÅRL. (FAR, 2013) Detta kapitel hanterar förvaltningsberättelsen, som enligt §1 st. 1 ska innehålla ”en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat.” Enligt kap 6 §1 st. 4 ska även förvaltningsberättelsen innehålla icke-finansiella upplysningar som hjälper till vid förståelsen av företagets utveckling, ställning eller resultat. Dessutom ska upplysningar som är relevanta för företagets verksamhet, vilket inkluderar miljö- och personalfrågor, tas med. Företag som bedriver en verksamhet som enligt miljöbalken är tillstånds- eller anmälningspliktig, ska alltid lämna upplysningar om den påverkan på den ytermiljön som företagets verksamhet ger upphov till enligt ÅRL kap 6 §1 st. 4.

Ett annat obligatoriskt krav som finns är att statliga företag ska följa ramverket GRI sedan 1 januari 2008 (Regeringskansliet, i.d.).

3.2 Frivilliga ramverk

Det finns många frivilliga ramverk och riktlinjer som företagen kan välja att följa. Det finns normativa ramverk, såsom Global Compact som inte hanterar hur företagen ska redovisa men som ändå kan ge en påverkan på företagets utformning och innehåll i företagets redovisning. Det finns även mer specifika redovisningsramverk som ger företagen riktlinjer om hur de ska redovisa. Två exempel är här GRI och IIRC:s ramverk för integrerad rapportering. Eftersom dessa tre ramverk används av företagen som vi har studerat kommer vi nu redogöra för vad ramverken innebär för att få en större förståelse.

¹ Direktivet uppdaterades 2013 och heter 2013/34/EU (Artikel 19). Det nya direktivet börjar gälla 2016.

3.2.1 Global Compact

FN:s generalsekreterare, Kofi Annan, uppmanade näringslivet 1999 att ta globalt ansvar, vilket blev startskottet för bildandet av Global Compact. Visionen som Global Compact arbetar mot är en hållbar global ekonomi som ger bestående fördelar för människor, samhället och marknader. För att nå denna vision syftar initiativen till att integrera de tio principerna, som handlar om mänskliga rättigheter, arbetsrättsliga frågor, miljö samt korruption, i företagens affärsstrategi och verksamhet runt om i världen. (Global Compact, 2014a)

Kärnvärdena i Global Compacts tio principer omfattar att företagen bland annat ska stödja och respektera skydd för internationella rättigheter inom den sfär de kan påverka och försäkra sig om att deras företag inte är delaktiga i brott mot mänskliga rättigheter. För att följa principerna om arbetsvillkor ska företagen upprätthålla föreningsfrihet och erkännande av rätten till kollektiva förhandlingar. De ska även avskaffa alla former av tvångsarbete, barnarbete och diskriminering vid anställning och yrkesutövande. För att verka mot negativ miljöpåverkan ska företagen vidta försiktighetsprincipen vid miljörisker, ta initiativ för att främja större miljöansvar samt uppmuntra utvecklingen och spridning av miljövänlig teknik. Ytterligare ska företag i sin verksamhet motverka all typ av korruption, inklusive mutor och bestickning. (Global Compact, 2014b) Global Compacts principer är inte obligatoriska att följa utan de bygger istället på det offentliga ansvarstagandet och öppenheten som ett komplement till befintliga reglerna. (Global Compact, 2014c) De deltagande företagen ska dock varje år skicka in en rapport som visar på hur de väl de har implementerat de tio principerna. (Global Compact, 2014d)

3.2.2 GRI

GRI är en nätverksbaserad organisation som grundades 1997 i Boston. Idag har GRI blivit ledande inom hållbarhetsredovisning eftersom organisationen förespråkar användande av hållbarhetsredovisningen som ett sätt för företag att arbeta mer hållbart och därmed bidra till hållbar utveckling. Syftet med GRI är att skapa en redovisningsmekanism som ska fungera som en försäkring för investerarna att företag följer de riktlinjer och principer som sätts upp. GRI har utvecklat ett normgivande ramverk inom hållbarhetsredovisning som blivit allmänt accepterat och används över hela världen. (GRI, 2014a) GRI samarbetar med flera andra organisationer vilket gör att om företag följer GRI:s riktlinjer är de ofta kompatibla med andra organisationers riktlinjer och principer, med Global Compact som ett exempel (GRI, 2014a).

3.2.2.1 GRI:s ramverk och riktlinjer

GRI:s ramverk visar företagets miljö-, sociala och ekonomiska påverkan samt information om ledningen vilket gör att det passar alla olika typer av företag. Ramverket innehåller både generell information (GRI, 2006) men det finns även sektors- och branschspecifik information sedan 2006 (GRI, 2014a). När GRI tar fram sina redovisningsramverk sker detta genom en nära dialog mellan intressenter från olika organisationer, företag, redovisningsbranschen samt forskare (GRI, 2006).

GRI:s första riktlinjer utkom 2000 och därefter har tre uppdaterade versioner av riktlinjerna släppts fram till 2013. GRI:s riktlinjer om hållbarhetsredovisning består av redovisningsprinciper, samt standardupplysningar som behandlar de resultatindikatorer och upplysningskrav som ska finnas med. (GRI, 2006; GRI, 2013b) Redovisningsprinciperna är indelade i två grupper; principer för att bestämma vilka ämnen och indikatorer som ska användas och rapporteras om samt principer för att säkra att redovisningens kvalitet och att rapporten presenteras på ett tillfredsställande sätt. Principerna är tänkta att vara som en hjälp för att rapporten ska bli mer transparent. (GRI, 2011a; GRI, 2013b)

3.2.2.2.1 G2

Den andra generationen av GRI:s riktlinjer utkom 2002. Dessa hade utvecklats utifrån de trender, såsom den ökade globaliseringen, som kom alltmer under början av 2000-talet. G2 har ett ökat fokus på företagets ansvarsskyldigheter, ledningssätt samt att det ska finnas en större jämförbarhet mellan företagets redovisningar. (GRI, 2002)

3.2.2.2.2 G3

2006 utkom G3s riktlinjer som utvecklats utifrån G2. De stora skillnaderna mellan de två riktlinjerna är att redovisningsprinciperna har utvecklats mer vilket medfört att företagen nu ska visa hur deras strategier kring hållbarhetsarbetet är samt hur företaget arbetar för att få in dessa i sin dagliga verksamhet. Dessutom har GRI utvecklat framför allt de ekonomiska indikatorerna, men även miljö- och sociala indikatorer, till att visa fler aspekter samt göra de enklare att mäta så att trovärdigheten kan öka. (GRI, i.d)

De redovisningsprinciper som finns i G3:s riktlinjer är till för att säkerställa att redovisningens kvalitet på innehållet upprätthålls. Runt dessa principer finns det dessutom vägledning i riktlinjerna om hur företaget avgränsar redovisningen och bestämmer innehållet i rapporten. (GRI, 2006) Det är viktigt att välja ut och väsentliga områden och indikatorer. GRI:s (2011b, s. 3) definition av vilka väsentliga områden som ska redovisas är:

“Material topics for a reporting organization should include those topics that have a direct or indirect impact on an organization’s ability to create, preserve or erode economic, environmental and social value for itself, its stakeholders and society at large.”

I samband med att det fortfarande är oklart för många företag vad som är väsentliga områden att redovisa tog GRI (2011b) fram en trestegsprocess för att företag lättare ska kunna definiera innehållet i redovisningen. Det första steget innebär att företagen ska identifiera sina intressenter och deras förväntningar. Steg två är att de områden företaget anser vara väsentliga ska rangordnas för att se vilka områden som ska prioriteras. Rangordningen sker såväl utifrån det som är av intern och extern betydelse. Det tredje och sista steget innebär att företaget ska bekräfta att de identifierade frågorna som uppkom under det andra steget verkligen är väsentliga.

Företag ska rapportera på vilken nivå de har följt G3:s riktlinjer för att intressenter och användare ska kunna utläsa detta. Det finns tre olika tillämpningsnivåer, från A till C. Tillämpas C-nivån är det mindre omfattande krav jämfört om företaget tillämpar A-nivån eftersom det då finns höga krav på att rapporten har följt G3:s riktlinjer. (GRI, 2006)

3.2.2.2.3 G4

En ny generation riktlinjer, vid namn G4, utkom 2013. Här ligger fokus på att allt som redovisas ska vara väsentlig information som är viktig för företagen och dess intressenter. Detta medför att redovisningarna blir mer fokuserade, ger större trovärdighet samt blir mer transparenta. (GRI, 2014c) G4 harmoniseras ytterligare med andra ramverk, såsom IIRC:s ramverk, som beskrivs i avsnitt 3.2.3.2. G4 ger även riktlinjer för hur företagen ska redovisa hållbarhetsaspekter oavsett vilket rapporteringsformat företaget har. Med detta menas att oavsett om hållbarhetsaspekterna redovisas i en separat redovisning eller integrerat i årsredovisningen finns det riktlinjer för hur företagen ska gå tillväga. (GRI, 2013b).

G4 väljer att gå ifrån A-B-C nivåerna till att istället fokusera på att ha två nivåer. Om företagets hållbarhetsprestationer kommuniceras på djupet samt att alla indikatorer till de väsentliga aspekterna redovisas, kommer företaget att redovisa på den högsta nivån enligt G4 riktlinjerna. (GRI, 2013b)

3.2.3 IIRC och Internationella ramverket för Integrerad Rapportering

3.2.3.1 IIRC

IIRC är en global organisation, bestående av mer än 600 olika aktörer (IIRC, 2013). Organisationen bildades 2010 då aktörerna blivit allt mer oroade över den fokusering som fanns på finansiella händelser i företagets redovisning. De ville istället att fokus skulle vara på företagets framtid ur ett hållbarhetsperspektiv (Dräger, 2014:Seminarium). IIRC valde därför att utveckla ett ramverk för integrerad rapportering. Syftet med ramverket var att skapa en sammanhängande och effektivare företagsrapportering som lyfter fram de faktorer som påverkar företagets förmåga att skapa värde på lång sikt samt för att förbättra kvaliteten på informationen till investerarna. (IIRC, 2013)

IIRC startade ett pilotprojekt 2011, som består av över 100 världsledande företag världen över som påbörjar sin resa mot integrerad rapportering genom att anamma ramverket. Genom att arbeta med de diskussionspapper och första utkast på IIRC:s ramverk samt ge värdefull feedback på detta har gjort att IIRC:s ramverk utvecklats snabbt. Syftet med pilotprogrammet är att det ska gå från ett koncept till att användas praktiskt och utövas i företagen. (IIRC, 2014)

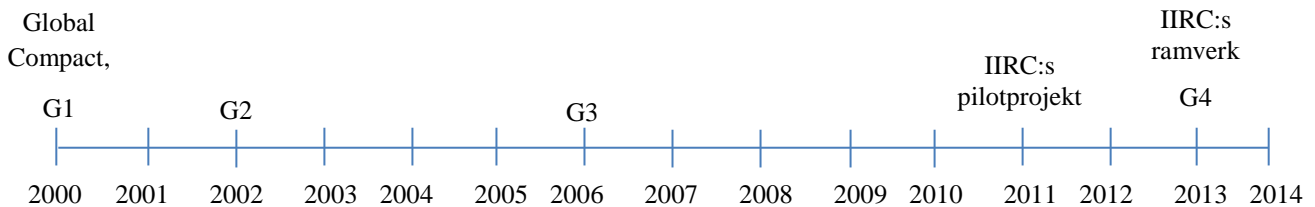
3.2.3.2 IIRC:s Internationella ramverk för Integrerad Rapportering

Utifrån diskussionspapper och ett första utkast på ramverket lanserades den 9 december 2013 det principbaserade internationella ramverket för integrerad rapportering (IIRC, 2013). Enligt IIRC handlar integrerad rapportering inte om att kombinera hållbarhetsaspekter med finansiell information utan istället berätta om hur företaget skapar värde på lång sikt, vilket framförallt

är av intresse för investerarna. IIRC:s ramverk grundar sig därför på en värdeskapande modell. Modellen visar att det värde som skapas i företaget inte endast påverkas av interna faktorer utan även influeras av den externa miljön. IIRC utgår från sex stycken kapital: finansiellt, intellektuellt, humant, socialt, naturkapital samt manufakturkapital. Dessa kapital blir inputs och resurser i företagens affärsmodell och genom olika företagsaktiviteter blir dessa sedan outputs och värdeskapande för företaget. (IIRC, 2013)

För att utveckla en integrerad rapport enligt IIRC:s ramverk finns det sju principer som hjälper företagen vid de förberedelser och presentation av rapporterna som görs. Det finns även åtta kategorier av information som handlar om företagens verksamhet som bör finnas med enligt IIRC:s ramverk. (IIRC, 2013)

Figur 3.1 Ramverk som släppts från 2000-2013.

Figur 3.1. Källa: egen

KAPITEL 4

TEORETISK REFERENSRAM

I detta kapitel behandlas den teoretiska referensram som kan hjälpa till att förklara empirin. Först redogörs utvecklingen av hållbarhetsredovisningen och dess problematik som utvecklats integrerad rapportering. Därefter behandlas väsentlighet och avslutningsvis institutionell teori samt intressentteorin.

4.1 Hållbarhetsredovisning

4.1.1 Utveckling av hållbarhetsredovisning

Som bakgrunden i inledningskapitlet berättat har hållbarhet utvecklats under de senaste årtiondena och blivit en allt viktigare del i samhället. Hållbarhetsbegreppet innefattar sedan 1987 tre aspekter: miljö, socialt och ekonomi (United Nations, 1987). Buhr (2007) menar att det idag inte finns några oenigheter kring hållbarhetsbegreppet utan att de tre aspekterna är självklara. Dock menar författaren att problemet har varit hur företagen ska använda och redovisa dessa tre aspekterna i praktiken. Elkington var bland de första att se problemet och 1994 myntade han för första gången begreppet Triple Bottom Line (TBL). Elkington (1997) menar i sin bok "Cannibals with Forks" att TBL grundar sig på tre "bottom lines"; miljö, socialt och ekonomi, precis såsom hållbarhetsperspektivets tre aspekter. Elkington valde dock att utveckla TBL till att bli mer konkret och transparent än vad hållbarhetskonceptet tidigare varit genom att förklara konceptet på ett mer förståeligt sätt för företagen. Eftersom fler företag nu förstod hållbarhetskonceptet medförde detta att fler företag började redovisa miljö-, social och ekonomisk information i sina rapporter under mitten av 90-talet, enligt Milne & Gray (2008).

I likhet med det som Milne och Gray (2008) fann, att fler företag började redovisa hållbarhetsaspekter, fann även Mathews (1997) i sin omfattande studie att företag började redovisa allt mer information om verksamhetens miljö- och sociala aspekter. Detta trots att det knappt fanns några lagar och regelverk som reglerade detta. Enligt Mathews innebar det att företagen frivilligt valt att redovisa detta. Flera forskare har undersökt motiven till att företagen frivilligt väljer att börja hållbarhetsredovisa. Roberts (1991) vidhåller att företagen hållbarhetsredovisar för att allmänheten kräver det. Kolk (2004) gjorde en omfattande studie om företags frivilliga införande av hållbarhetsredovisning och fann bland annat att hållbarhetsredovisningen underlättar implementeringen av en hållbar strategi för företaget. Många företag valde även att införa hållbarhetsredovisningen för att få en ökad medvetenhet om dessa frågor i företaget och för att lättare kunna kommunicera ut sina insatser. Detta gav enligt Kolk (2004) företagen en ökad trovärdighet på grund av den större transparensen. En del länder har dock valt att enligt lag ha obligatorisk hållbarhetsredovisning. Nederländerna

och Frankrike är två exempel på länder som tidigt valde att sätta press på företagen att redovisa hållbarhetsaspekter, enligt Slater och Gilberg (2004).

Ur ett svenskt perspektiv visar Park och Brorsons (2005) studie att det finns en uppåtstigande trend att fler företag väljer att frivilligt införa hållbarhetsredovisningar. Enligt författarna har allt fler svenska företag insett betydelsen av att vara transparenta med sitt hållbarhetsarbete. Detta gör även att företagen möter den efterfrågan som samhället ställer på företagens hållbarhetsansvar. Park och Brorson menar i sin studie att fler intressenter kräver att hållbarhetsredovisningen representerar vad företaget verkligen gör. Detta säger Park och Brorson är en viktig drivkraft för att utvecklingen av hållbarhetsredovisning ska fortsätta. Hedberg och von Malmborg (2002) studerade även dem svenska företag och deras arbete med hållbarhetsredovisning. Deras studie visade att företagen främst införde hållbarhetsredovisning eftersom det gav företaget legitimitet. Både de svenska och internationella studierna visar alltså att det finns olika motiv till att frivilligt införa hållbarhetsredovisning.

Roberts (1991) menar att riktlinjer och ramverk tas fram när det finns ett behov för att visa hur redovisningen ska ske. De första hållbarhetsriktlinjerna som kom var när organisationen Ceres introducerade tio principer 1989, som hjälpte företagen att utveckla hållbarhetsredovisningen enligt Brown, Jong och Levy (2009). Författarna menar att när hållbarhetsredovisningen sedan utvecklades allt mer ökade behovet av att ha bra och välutvecklade ramverk för att företagen skulle få hjälp med hur de skulle redovisa. Enligt Milne och Gray (2008) lades grunden till ramverket GRI när hållbarhetsredovisningen anammades allt mer av företagen. Detta stöds även av de svenska forskarna Hedberg och von Malmborg (2002) som undersökt svenska företags användande av ramverket GRI. Hedberg och von Malmborg menade nämligen redan 2002 att huvudorsaken till att GRI:s riktlinjer kom 2000 var att det efterfrågades ett ramverk då det inte fanns några konkreta riktlinjer för hur företagen skulle bygga upp sina rapporter för att visa hållbarhetsaspekterna. Idag har det utvecklats en uppsjö av olika riktlinjer, ramverk och standarder för hållbarhetsredovisning som företag kan följa. Enligt Brown, Jong och Levy (2009) är det mest kända och använda ramverket GRI, vilket berättades om i avsnitt 3.2.

4.1.2 Redovisningens problematik som utvecklar integrerad rapportering

Företag har de senaste årtiondena haft en kontinuerlig utveckling av sin hållbarhetsredovisning. Detta har medfört att företagets rapportering har utvecklats från att vara en redovisning inriktad främst på miljö till att utvecklas och bli en separat rapport som inkluderar sociala och ekonomiska aspekter. Choudhuri och Chakraborty (2009) konstaterar att hållbarhetsfrågorna har blivit en allt viktigare del för företagets framtida konkurrenskraft och värdeskapande vilket har medfört att hållbarhetsaspekter blir en allt större del i företagets ledningsarbete idag. Dragu och Tudor-Tiron (2013) menar att i och med att det blir allt viktigare för företagen att visa hur de arbetar med sina hållbarhetsaspekter blir hållbarhetsredovisningarna mer detaljerade men även transparenta. Det föreligger dock en

problematik i att årsredovisningarna inte visar hur hållbarhet höjer värdeskapandet i företaget enligt Choudhuri och Chakraborty (2009). Enligt Kolk (2004, s. 54) visar endast ett fåtal företag hur de använder hållbarhetsredovisningen till att visa vilket värde de icke-finansiella aspekterna har på företaget. När det inte finns någon koppling mellan företagens finansiella redovisning och hållbarhetsredovisningen, menar Slater och Gilberg (2004), att detta medför att investerare baserar sina beslut på ofullständig information. Författarna menar även att det finns faktorer inom hållbarhetssektorn som påverkar företagens värde vilket är väsentlig information för investerare och intressenter. Detta är en sammanfattning av den kritik som förs av internationella forskare mot nuvarande redovisning. De svenska författarna Bäckström och Oppenheims (2011) menar dessutom att hållbarhetsredovisningen ofta saknar koppling till företagens mål och strategier vilket gör att det ännu svårare att skapa sig en bild av hur företagen arbetar med sitt hållbarhetsarbete. Larsson (2011) är inne på samma spår men menar att om företagens mål och strategier blir mer sammankopplade till hållbarhetsfrågor, utvecklas och förbättras företagens redovisning ytterligare.

Enligt Eccles och Krzus (2010) har kritiken mot den befintliga redovisningen gjort att företag runt om i världen därför har valt att införa integrerad rapportering som ett svar på denna kritik. Eccles och Krzus (2010) menar att det övergripande konceptet av integrerad rapportering är att företagen rapporterar finansiell information tillsammans med icke-finansiell information på ett sätt som visar deras påverkan på varandra. Författarna menar att även den information som visar påverkningar i samhället, skapade av företaget, ska ingå i denna rapportering. Det finns dock ännu ingen enhetlig definition av begreppet integrerad rapportering eftersom det är en ny trend. Dragu och Tudor-Tiron (2013) vidhåller dock att trenden är att företagens hållbarhetsaspekter integreras allt mer i företagens finansiella redovisning.

Eftersom det är en ny trend definierar forskare och standarder konceptet på lite olika sätt. Andra institutioner, såsom profession och standarder förklarar integrerad rapportering på liknande sätt som Eccles och Krzus samt Dragu och Tudor-Tiron. Deloitte (2011) och IIRC (2011) menar dock att integrerad rapportering även tar fram företagens strategier, risker, möjligheter och prestationer på ett bättre sätt än vad som görs idag samt visar hur företaget skapar värde.

4.2 Väsentlighet

Som tidigare nämnts visar KPMG:s studie (2013a) att allt fler företag börjar hållbarhetsredovisa för att kommunicera ut icke-finansiell information. Enligt Chia-Wei, Wen-Hao och Wei-Chung (2013) måste företag identifiera de områden som är väsentliga att redovisa om när de väljer att göra hållbarhetsredovisning. Eccles et al. (2012) menar att den väsentliga informationen som ska tas med i hållbarhetsredovisningen är den information som kommer att påverka beslutstagandet hos användarna. En risk som Morgan (1999) nämner med icke-finansiell information är att ledningen endast väljer den information som de anser är viktig. Om en redovisning ska vara komplett är det inte bara det som är väsentligt för företagsledningen som ska tas med, enligt Adams (2004). Hon menar även att de viktigaste intressenterna ska konsulteras för att ta reda på vad de anser vara väsentlig information. Enligt Unerman (2007) blir intressentdialogen en allt viktigare del när väsentlig information ska väljas till hållbarhetsredovisningen. Thomson och Bebbington (2005) menar även att det krävs någon form av en intressentdialog för att hållbarhetsredovisningen ska vara bra. Enligt Unerman (2007) är det viktigt att identifiera vilka förväntningar intressenterna har på företagets utförande av miljö-, sociala och ekonomiska aspekter. Detta eftersom intressenterna utvärderar företagets prestation i förhållande till sina förväntningar. Skulle informationen i företagets redovisning inte innehålla de indikatorer och den information som intressenterna förväntar sig, menar Manetti och Becatti (2009) att ledningen inte har lyckats identifiera det som är viktigt för användarna.

Det är en utmaning i sig att bestämma och hitta vad som påverkar företagets värdeskapande. Eftersom vad som är väsentligt för respektive företag varierar beroende på den individuella verksamheten och branschen finns det inget ramverk som bestämmer vad som är väsentligt för respektive företag. (Chia-Wei, Wen-Hao & Wei-Chung, 2013) Adams och Narayanan (2007) menar att risken med att följa ett ramverk är att företaget fokuserar på fördelarna med redovisningen och tappar därmed fokus på vad som är väsentligt gällande miljö- och sociala aspekter. Detta skulle kunna leda till minskat förtroende mellan företag och intressenter och därmed vara skadligt för verksamheten menar författarna. Eccles et al. (2012) menar därför att vad som är väsentligt borde definieras för respektive bransch, och först då menar författarna att det går att bestämma vad som är av vikt att ta med i redovisningen. I brist på vägledning av vad väsentlighet innebär för icke-finansiell information, har en del företag tagit det i egna händer för att försöka definiera vad som är väsentligt för deras verksamhet i termer av ekonomi, miljö- och sociala aspekter. Eccles et al. (2012) menar att det många gånger slutar med en väsentlighetsmatris där ena axeln representeras av vad som är viktigt för intressenterna och andra axeln representerar hur företaget prioriterar dessa aspekter. Detta leder ofta till varierande kvalitet på väsentlighetsmatrisen och problemet kvarstår att det inte finns konkreta riktlinjer för hur väsentlighet ska angripas.

I Accountability-rapporten (2006) menar författarna att hållbarhetsredovisning ses som ett effektivt sätt att kommunicera ut miljö-, sociala och ekonomiska aspekter, men den stora utmaningen för företagen är att identifiera vad som är väsentligt och därmed ska finnas med i redovisningen. Enligt GRI (2011b) kan inte hållbarhetsredovisningen användas som ett

effektivt kommunikationsmedel om företaget inte har gjort någon väsentlighetsanalys. GRI insåg problematiken i att det inte fanns någon universal definition av väsentlighet och tog 2013 fram G4 riktlinjerna, som tidigare nämnts i avsnitt 3.2.2.2 (GRI, 2013b). Dessa riktlinjer har harmoniserats med andra internationella ramverk och fokuserar på att det som rapporteras ska vara väsentligt för företaget och intressenterna. I de nya riktlinjerna ska det som anses vara signifikant för miljö-, sociala och ekonomiska aspekter, eller det som påverkar de bedömningar och beslut som intressenterna tar, redovisas i den externa redovisningen. (GRI, 2014c)

Med hjälp av vad forskarna säger om väsentlighet kan det hjälpa oss att förstå hur företagen tar sig an den svåra uppgiften att bestämma vad som är väsentligt. Forskarna förklarar även vem det är som borde ha inflytande över vilken information som tas med i redovisningen, vilket tillsammans med institutionalian kan hjälpa oss att förstå företagets process med att välja information till redovisningen eller om företagen arbetar på något annat sätt.

4.3 Systemorienterade teorier

Ofta väljer företag idag att införa frivilliga redovisningsramverk som en hjälp för att hållbarhetsredovisa. Införandet av frivilliga redovisningsramverk samt utveckling och förändring av företagets hållbarhetsredovisningar kan komma att kunna förklaras av de systemorienterade teorier som finns. Vi kommer nu gå igenom två av dessa teorier och gå igenom den forskning som gjorts om teorierna med sammankoppling till hållbarhet.

4.3.1 Neoinstitutionell teori

Den institutionella teorin fokuserar på relationen mellan organisationer och omvärlden där dessa är verksamma, genom att främst belysa rollen av rationella strukturer (Lawrence & Suddaby, 2006). Lawrence, Suddaby och Leca (2009) menar att den institutionella teorin därigenom behandlar och förklarar det samspel som finns mellan aktörer, agenter och institutioner.

Utifrån den ”äldre institutionalismen” där olika agenter spelade en viktig roll i uppbyggandet och förändringen av olika institutioner utvecklade sig en ny inriktning, den neoinstitutionella inriktningen, inom institutionell teori (Battilana & D’Aunno, 2009). Denna inriktning fokuserade istället på att förklara företags homogenitet inom en viss bransch (Battilana & D’Aunno, 2009; Deegan & Unerman, 2011). DiMaggio och Powells artikel som utkom 1983 anses ha en grund till den genomslagskraft som neoinstitutionell teori sedan fick enligt Deegan och Unerman (2011). I sin artikel menar DiMaggio och Powell (1983) att företagen blir allt mer homogena ju mer etablerad branschen blir och förklarade att den process som bäst förklarar detta är isomorfism, se 4.3.1.1. Oliver (1997) förklarar företagets homogenitet med att de anpassar sig till de normer, traditioner och sociala influenser som finns i den externa och interna miljön i branschen. Detta kan ge en förklaring till varför de aktiviteter som företagen gör, exempelvis hållbarhetsredovisningar blir allt mer lika.

Oliver (1997) menar att framgångsrika företag är de som anpassar sig mot det sociala tryck som finns och därigenom får stöd och legitimitet. Enligt Deegan (2002) är legitimitet viktigt i institutionell teori, och många företag ändrar sin struktur och verksamhet så att det stämmer överens med det som är legitimt. Deegan och Unerman (2011) menar att den institutionella teorin ger ett kompletterande perspektiv till de sociala och institutionella tryck som organisationerna påverkas av enligt intressentteorin. Deegan och Unerman framhåller att detta kompletterande perspektiv är bra, framför allt är vid företagets frivilliga antagande av olika redovisningsramverk för att utveckla sin redovisning.

4.3.1.1 Isomorfism

DiMaggio och Powell (1983) menar att den process som förklarar företagets förändring till homogenitet kallas isomorfism. Författarna har identifierat tre mekanismer i isomorfismen. Den första är *tvingande isomorfism*, vilket är ett resultat av att det finns formella och informella tryck från andra företag samt kulturella förväntningar från samhället enligt DiMaggio och Powell. Detta kan ta sin form i att företag till exempel får ändra sin hållbarhetsredovisning för att det ska anpassas till lagstiftning som har skett. Ett annat exempel kan vara när viktiga intressenter sätter press på företagen att ändra sig. Den andra processen är *härmande isomorfism* vilket gör att företag ofta härmar ett annat framgångsrikt företag inom samma bransch och använder som modell när de är osäkra på hur de ska hantera ett problem enligt DiMaggio och Powell (1983). Här kan det till exempel handla om att företag inte vet hur de ska redovisa en indikator eller för första gången ska hållbarhetsredovisa och tar då inspiration från ett annat framgångsrikt företag som redan löst problemet och hållbarhetsredovisar. Den tredje och sista mekanismen är *normativ isomorfism*. Denna mekanism beror på att det finns gruppnormer och press från professionen inom ett visst yrke, men även kulturella normer inom ett land. Enligt DiMaggio och Powell (1983) är utbildningsnivån samt professionella nätverk två viktiga aspekter av de normer som finns.

4.3.1.2 Decoupling

Enligt Deegan och Unerman (2011) finns det förutom isomorfism även en annan dimension av neoinstitutionell teori som är viktig, ”decoupling”. Detta innebär enligt Deegan och Unerman att chefer kanske ser ett behov av att implementera det som samhället efterfrågar men att detta sedan skiljer sig mot vad företaget faktiskt presterar. Som exempel tar Deegan och Unerman upp att företag som redovisar hållbarhetsaspekter kan göra detta på grund av att de vill visa en viss sida och image av företaget men att deras redovisning skiljer sig väldigt mycket åt mot hur företaget faktiskt presterar och arbetar med hållbarhet.

Den neoinstitutionella teorin med isomorfismen som utgångspunkt kan hjälpa till att förklara varför företagen blir allt mer homogena i branschen samt varför de väljer att införa och utveckla sin hållbarhetsredovisning på liknande sätt. Teorin menar att i slutändan gör homogeniteten att alla företag kommer utveckla och göra sina redovisningar på samma sätt (DiMaggio & Powell, 1983; Oliver, 1997; Lawrence & Suddaby, 2006). Det finns dock begränsningar med den neoinstitutionella teorin (Battilana & D’Aunno (2009). Den hjälper inte till att förklara vad som driver förändringar och utvecklingar som inte går mot

homogenitet, vilket medför att det finns en paradox mellan agenter och institutioner (Battilana & D'Aunno, 2009).

4.3.2 Intressentteorin

Under 1960- och 70-talet genomgick företagens relation med intressenterna en stor förändring när de förstod att företagets aktiviteter påverkade samhället (Dierkes & Antal, 1986). Begreppet intressenter myntades 1963 av Stanford Research Institute och refererar då till de grupper utan vars stöd företag skulle upphöra att existera (Freeman och Reed, 1983). För denna grupp av intressenter väljer Freeman och Reed (1983, s. 91) en bredare definition:

”Any identifiable group or individual who can affect the achievement of an organization's objectives or who is affected by the achievement of an organization's objectives.”

Dill (1975) menar att varje företag har en bred grupp av externa intressenter, som har idéer om vad företagets samhälls- och ekonomiska prestationer ska inkludera. Dessa intressenter är, precis som namnet antyder, alla de som på ett eller annat sätt har ett intresse i företaget, exempelvis kunder, aktieägare, leverantörer och myndigheter. Dessa intressenter har gått från att fokusera på det kortsiktiga till att istället lägga fokus på långsiktig påverkan, som initiativ om miljöskydd och anställningspraxis. Dill (1975, s. 58) säger även: *”The move today is from stakeholder influence toward stakeholder participation”* och menar då att intressenterna rör sig mot ett större deltagande i företagets beslutstagande. Detta är även något som Thomson och Bebbington (2005) har kunnat se. De har funnit att företagen involverar intressenterna allt mer i sin hållbarhetsprocess i tro om att redovisningen blir bättre och mer relevant om intressenterna är delaktiga och har inflytande.

Pfeffer och Salancik (1978) menar att samhället har en extern makt som kan utövas på företagen, eftersom verksamheten är beroende av de resurser som samhället ställer till förfogande. Företaget bör därmed anpassa sig till de krav som samhället och intressenterna har. Samtidigt är det omöjligt att tillfredsställa alla intressentgrupper, eftersom de har olika intressen och därmed ställer olika krav (Pfeffer & Salancik, 1978; Azzone et al. 1997). För att lyckas nå fram med budskapet menar Pfeffer och Salancik (1978) att företaget ska fokusera på och anpassa sig till de intressenter som kontrollerar resurserna. Genom att anpassa sig till intressenterna menar Ljungdahl (1999) att redovisningen kan användas som ett sätt att hantera relationen med de viktigaste intressenterna. Morsing och Schultz (2006) påpekar därför vikten av att skapa en dialog med dessa intressenter, men samtidigt säger Morsing, Schultz och Nielsen (2008) att utmaningen för företagen är att veta hur mycket information de ska kommunicera. Enligt Du, Bhattacharya och Sen (2010) bör även kommunikationen anpassas till de olika intressenterna. Risken är annars, enligt författarna, att budskapet inte når fram, vilket kan resultera i att företaget inte får den legitimitet som behövs för sin verksamhet. För att öka trovärdigheten i hållbarhetsredovisningen kan företagen dock välja att redovisa enligt allmänt vedertagna ramverk, som till exempel GRI (Dawkin, 2005).

Den tvingande isomorfismen i neoinstitutionella teorin menar att det finns informella och formella tryck från samhället, som gör att företag bli homogena, där bland annat de viktigaste intressenterna är de som kan påverka företagen. Det är här intressentteorin tillsammans med neoinstitutionella teorin kan hjälpa till att förklara varför de viktigaste intressenterna har så stort inflytande på företagen och påverkar deras beslut. De systemorienterade teorierna kan hjälpa till att förstå hur företagen väljer ut vad som ska redovisas samt hur det ska redovisas. Teorierna hjälper även till att förklara de förändringar och utvecklingar som går att se.

KAPITEL 5

EMPIRISK UNDERSÖKNING

Detta kapitel presenterar det empiriska material om de sex studerande företagen som samlats in utifrån företagens års- och hållbarhetsredovisningar samt de intervjuer som hållits. Företagen presenteras i bokstavsordning

5.1 Holmen

5.1.1 Respondenten

Vi har intervjuat Lars Strömberg som har stor kunskap inom området och lång erfarenhet inom koncernen. Han har arbetat på Holmen i tretton år, där han varit miljöchef och sedan ett antal år tillbaka även är hållbarhetschef.

5.1.2 Om företaget

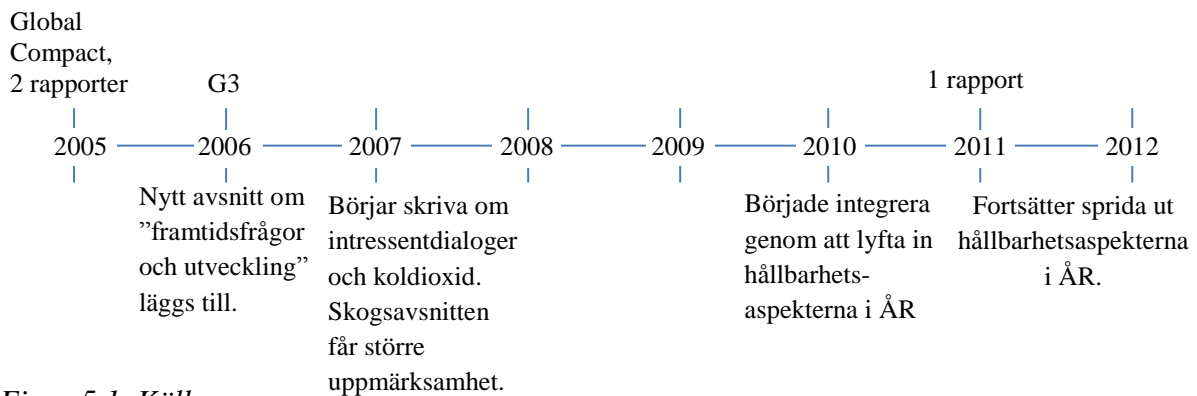
Grunden för Holmen lades 1609 och företaget har sedan dess utvecklat en lönsam och hållbar verksamhet inom tre produktinriktade områden för tryckpapper, kartong och trävaror. Holmen satsar även på två råvaruinriktade affärsområden, skog och energi. Företaget vill vara kundens förstahandsval vid val av konsumentkartong, innovativa tryckpappersprodukter och högkvalitativa basprodukter för träbyggnation. Holmen har sin huvudsakliga verksamhet i Sverige, men har även en fabrik i England samt en i Spanien. Vid utgången av 2013 var omsättningen ca 16 miljarder kronor.

5.1.3 Utgångsläget 2005

Holmen började hållbarhetsredovisa 2004 eftersom intressenterna visade intresse för att veta mer om hur företaget arbetade med socialt ansvar och medarbetaraspekterna. Holmens syfte med hållbarhetsredovisning var att visa de olika intressentgrupperna hur företaget arbetar med de områden som hade fått mer fokus i samhället, vilket innebär att visa både företagets styrkor och svagheter. Innan hållbarhetsredovisningen infördes hade företaget långt tidigare haft redovisningar som beskrev miljöaspekterna eftersom det var det som intressenterna efterfrågade då.

Holmen följde Global Compacts tio principer år 2005 och hade separata års- och hållbarhetsredovisningar. Fördelningen mellan de olika aspekterna som redovisades 2005 var dock ganska skev. Miljöaspekterna fick mer utrymme jämfört med de sociala aspekterna och ser man till de ekonomiska aspekterna fick dessa ännu mindre plats. Utöver att redovisa dessa hållbarhetsaspekter valde Holmen att redovisa råvaror och resurser samt forskning och utveckling 2005.

5.1.4 Utveckling

Figur 5.1. Källa: egen

Från 2005 och framåt skedde det en del förändringar gällande företagens hållbarhetsredovisning. Det första att notera var att Holmen 2006 började redovisa enligt GRI:s riktlinjer, G3. I samband med detta lades ett nytt avsnitt till om framtidsfrågor och utveckling. Där läggs det fokus på vad Holmen kan göra för att minska klimatpåverkan och vad Holmens skogar kan bidra till. I övrigt skiljer sig redovisningen inte särskilt mycket åt jämfört med 2005. Enligt Strömberg är förklaringen att när Holmen började titta på GRI:s riktlinjer 2006 byggde de inte upp redovisningen enligt ramverket. De utredde istället hur väl hållbarhetsredovisningen för 2005 uppfyllde de krav som fanns. De hamnade då på en viss nivå och har sedan utökat insamlingen av olika uppgifter för att 2007 kunna redovisa enligt den högsta redovisningsnivån, A. Att Holmen följer Global Compact och redovisar enligt GRI har endast i mindre grad påverkat hur företaget redovisar. Strömberg säger att "[...] ramverken har inte påverkat oss i nämnvärd omfattning. Utan det är våra huvuden och våra egna idéer som ligger bakom de olika ställningstagandena" Däremot menar han att ramverk som GRI är alldeles utmärkt att använda sig av om man som nybörjare och för första gången ska författa en hållbarhetsredovisning.

I hållbarhetsredovisningen 2007 lades ett nytt stycke till om klimat och hållbarhet. En annan markant utveckling var att Holmen mellan 2005 och 2012 gav mer utrymme åt intressenterna. Från att 2005 gå från att endast ha några enstaka meningar om intressenterna och hur företaget handskas med dem, till att 2012 ha ett utvecklat uppslag. Intressentdialogerna, som Holmen skriver om först 2007, fick även de ökad betydelse under resterande år. Företaget menar att detta bland annat har hjälpt Holmen att identifiera sina styrkor och svagheter. Dessutom lades nya intressenter till under denna period, bland annat leverantörer och myndigheter. Enligt Strömberg är det dock aktieägarna, kunder och analytiker som företaget vill visa sin transparens för när de hållbarhetsredovisar.

5.1.5 Integration

En förändring i Holmens hållbarhetsredovisning var att de 2010 valde att börja integrera den med årsredovisningen. Strömberg säger att detta gjordes ”för att visa att de här tre benen, ekonomi, miljö och socialt ansvar, det är tre ben som verksamheten vilar på”. Han säger att dessa tre områden är utomordentligt viktiga delar för Holmens verksamhet och företaget vill därför visa det för omvärlden genom att lyfta in dem i årsredovisningen. Det som integrerades var ett koncentrat av hela hållbarhetsredovisningen och innehöll det viktigaste som hänt under året.

Det stora steget kom 2011 då Holmen valde att integrera hållbarhetsredovisningen helt med årsredovisningen och endast ha en rapport. I samband med detta integrerades ytterligare information. Flera miljö- och personalrelaterade områden hade arbetats in under både affärsområdena och strategin. Strömberg menar att ”integrera mera” är något Holmen hela tiden arbetar med. Han menar även att företaget kommer fortsätta sprida ut hållbarhetsaspekter i årsredovisningen under kommande år eftersom IIRC:s nya ramverk för redovisning finns på agendan. Detta innebär lite av det som Holmen siktar mot, att beskriva vad som är värdeskapande för företaget.

5.1.6 Väsentlighet

Enligt Strömberg har Holmen alltid redovisat vad som är väsentligt för företaget. Därför menar han att dem inte har behövt göra någon väsentlighetsanalys, eftersom det som är aktuellt för företaget också faller sig naturligt för Holmen att rapportera om. Likaså menar Strömberg att *hur* det har bestäms vad som ska vara med i redovisningen har fallit sig självklart för Holmen. De intressentdialoger som företaget har haft under alla år, tillsammans med den respons som de har fått på redovisningarna, visar enligt Strömberg att det företaget väljer att redovisa om även är de områden som intresserar både interna och externa intressenter. Strömberg säger att ytterligare ett sätt att få bekräftat att Holmen redovisar väsentliga områden är ”att *snegla på de branschkollegor vi har, vi rapporterat ju snarlika saker. Så blir det ju eftersom vi har samma typ av verksamhet.*”

5.2 Novo Nordisk

5.2.1 Respondenten

Cora Olsen som vi har intervjuat arbetar som ESG Data Manager på Novo Nordisk i Danmark. Hon är ansvarig för att driva utvecklingen av all data som handlar om styrningen av miljö- och sociala dimensionen, vilka redovisas i företagets årsredovisning.

5.2.2 Om företaget

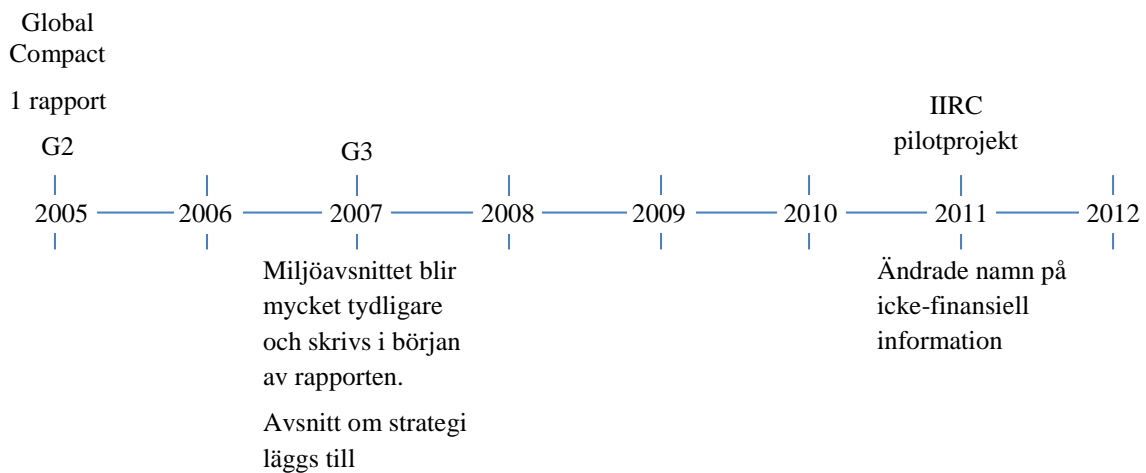
Novo Nordisk grundades 1923 i Danmark och är idag världsledande inom diabetes, biomedicin och bioteknik. Företaget har specialiserat sig inom diabetes och insulin och har därmed en stark position på marknaden. Vid 2013 års slut var de verksamma i 75 länder och deras produkter finns i 180 länder runt om i världen. Vid samma tid hade företaget 83,6 miljarder danska kronor i försäljning.

5.2.3 Utgångsläget 2005

Novo Nordisk är ett företag som har varit tidiga i sin utveckling med hållbarhetsredovisningen. Redan 1999 började företaget göra hållbarhetsredovisningar men hade innan dess haft specifika miljöredovisningar sedan början av 1990-talet. Även om Novo Nordisk var väldigt tidiga med att göra hållbarhetsredovisning, berättar Olsen att syftet alltid har varit detsamma. De vill visa, framför allt för sina investerare, hur de som företag arbetar och tänker integrerat. Miljö- och de sociala aspekterna är till yttersta grad kopplade till det internt balanserade styrkortet och företaget kan därigenom visa att de fokuserar på risker och möjligheter i olika aspekter. Företaget började hållbarhetsredovisa då de såg att det var en enorm fördel för företaget, eftersom det får dem att tänka långsiktigt och brett istället för att vara begränsad och fokuserade på det finansiella. Olsen menar även att hållbarhetsredovisning har hjälpt till att driva företaget framåt.

2005 följde Novo Nordisk redan Global Compacts tio principer samt redovisade enligt G2:s riktlinjer. De hade vid denna tidpunkt redan integrerat sin hållbarhetsredovisning med årsredovisningen och har därmed endast en rapport sedan 2004, benämnd årsredovisningen. I princip alla hållbarhetsaspekter som redovisades i årsredovisningen 2005 fanns samlade i slutet av rapporten.

5.2.4 Utveckling

Figur 5.2. Källa: egen

I Novo Nordisk årsredovisning går det endast att urskilja några mindre förändringar under perioden 2005-2012. Det börjar 2007 då företaget började redovisa enligt G3 riktlinjerna, eftersom detta var det enda ramverket med internationellt kända riktlinjer. Novo Nordisk menar i sin årsredovisning att detta erbjöd intressenterna möjligheten att jämföra Novo Nordisk med andra företag. Samma år fick miljöaspekterna större fokus då det blev ett eget avsnitt som det skrivs om i början av årsredovisningen, jämfört med att tidigare ha varit i slutet av rapporten. Dessutom lade Novo Nordisk till ett avsnitt om strategi, i början av rapporten, vilket tidigare inte fanns med. Dock menar Olsen att GRI inte har påverkat innehållet i företagets årsredovisning, utan företaget följer GRI för att dem från början ville stödja ramverket. Precis som med GRI ville de även stödja Global Compact eftersom det är ett globalt initiativ från FN. Företaget valde dock att gå med i IIRC:s pilotprojekt 2011 där de fick vara med och utveckla det nya ramverket som sedan släpptes i december 2013. Samma år som Novo Nordisk gick med i pilotprogrammet gjordes en mindre förändring då de valde att byta namn på det icke-finansiella avsnittet till att istället kalla det finansiell, social och miljöredovisning.

Novo Nordisk årsredovisning riktar sig primärt till investerarna, eftersom det är dem som har användning av informationen som redovisas i årsredovisningen. Under tidsperioden 2005-2010 skriver företaget väldigt lite om vilka deras intressenter är samt hur de kommunicerar med dem. Dock väljer företaget att 2011 och 2012 att inte nämna något alls om intressenterna. Olsen menar dock att företaget kommunicerar ut relevant och användbar information till andra än investerarna, såsom till exempel leverantörer, kunder och analytiker, på andra sätt under året.

5.2.5 Integration

Som tidigare nämns gjorde Novo Nordisk för första gången en integrerad redovisning 2004, vilket enligt Olsen var ”*pretty innovative at that time*”. Novo Nordisk valde att integrera hållbarhetsaspekter i årsredovisningen för att detta på ett mer korrekt sätt berättade om företaget. Från att ha haft miljö-, sociala och ekonomiska aspekter i slutet av den integrerade redovisningen, började Novo Nordisk att för varje år som gick integrera dessa aspekter allt mer. För Novo Nordisk innebar integrering att hållbarhetsaspekterna spreds ut i andra delar av årsredovisningen, för att visa hur dessa påverkar hela verksamheten. Olsen förklarar hela utvecklingen som en resa där företaget har lärt sig att tänka proaktivt när olika beslut ska tas.

5.2.6 Väsentlighet

Att bedöma och välja ut den väsentliga informationen har alltid varit viktigt för Novo Nordisk. Olsen menar att ”*materiality assessment is like the Holy Grail of reporting*”. Vid valet av vilka aspekter som ska redovisas har företaget främst utgått från de interna strategiska prioriteringarna. Ledningen för därefter diskussioner med avdelningscheferna om vilka aspekter som ska redovisas. Beslut tas dock av ledningen själv, eftersom det enligt Olsen är ledningen som känner företaget bäst och vet vilka aspekter som är relevanta för företaget. Olsen menar att ”*with the governance structures we have built and the stakeholder engagement conducted in the business we feel confident that the annual report represents our material issues.*” I samband med att företaget har en struktur för hur de väljer ut information har därför inte ramverk såsom GRI påverkat vilken information som redovisas i företagets rapportering enligt Olsen.

Då investerare är den intressentgrupp som årsredovisningen främst vänder sig till, har företaget daglig kontakt med dessa. Olsen vidhåller dock att även om det finns daglig kontakt med investerarna får de väldigt lite feedback från denna grupp gällande vad de efterfrågar i redovisningen. Olsen menar dock att företag inte kan förvänta sig att investerarna ska säga vad som är väsentligt utan det måste komma från företaget och cheferna. Detta är anledningen till att Novo Nordisks ledning tar besluten om vad som ska redovisas.

I företagets årsredovisningar framgår det liknande information som den Olsen nämner. Det står att företaget bland annat involverar intressenter och gör interna väsentlighetsdiskussioner när olika relevanta områden ska tas fram. Dessa väsentliga områden läggs sedan fram till ledningen som har den slutliga makten att bestämma vilka aspekter det kommer att redovisas om i årsredovisningen.

5.3 Sandvik

5.3.1 Respondenten

Vi har intervjuat Anne von Stockenström som arbetar som Sustainability Specialist på Sandviks hållbarhetsavdelning. Hon är väl insatt i hur hållbarhetsarbetet styrs i företaget och har, även innan hon började på Sandvik, arbetat med hållbarhetsredovisning under flera år och har därför god kunskap inom området.

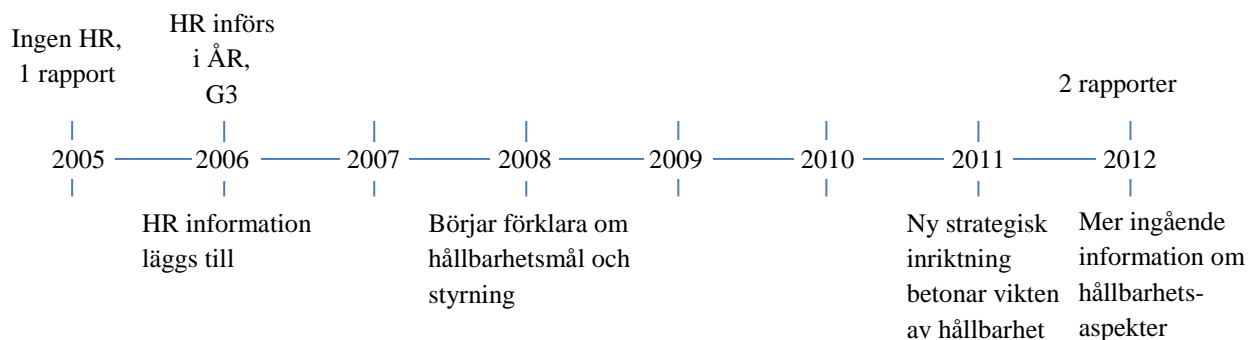
5.3.2 Om företaget

Sandvik är en global högteknologisk verkstadskoncern som grundades i Sverige 1862. Företaget finns representerat i ca 130 länder och verkar inom de fem affärsområdena Sandvik Mining, Sandvik Machining Solutions, Sandvik Materials Technology, Sandvik Construction och Sandvik Venture som har hand om forskning och utveckling, produktion samt försäljning av produkterna. Företaget hade 2013 en omsättning på ca 87 miljarder kronor.

5.3.3 Utgångsläget 2005

Sandvik hade 2005 årsredovisningen som den enda externa rapporten. Denna innehöll, utöver den finansiella informationen, enbart den icke-finansiella informationen som krävdes för att uppfylla årsredovisningslagens krav. Eftersom företaget inte redovisade hållbarhetsaspekter behövde de inte heller använda sig av något ramverk under 2005.

5.3.4 Utveckling

Figur 5.3. Källa: egen

Sandvik började hållbarhetsredovisa 2006 på grund av en ökad efterfrågan från intressenternas sida. Sandvik såg ett ökat värde av att hållbarhetsredovisa och von Stockenström menar att *"transparens är en stor anledning till att vi publicerar en årlig hållbarhetsredovisning"*. Att vara transparenta mot intressenterna var även ett av målen med införandet av hållbarhetsredovisningen menar von Stockenström. Ytterligare en anledning till att Sandvik började hållbarhetsredovisa var att det blev allt vanligare bland företagen i samma bransch.

En tydlig förändring kom 2006 i Sandviks redovisning då företaget började hållbarhetsredovisa. Hållbarhetsredovisningen lades då längst bak i årsredovisningen. I samband med att Sandvik införde hållbarhetsredovisningen 2006, valde företaget även att använda sig av GRI:s riktlinjer, G3. Dessa riktlinjer har företaget fortsatt att följa eftersom de, enligt von Stockenström, hjälper företaget i utvecklingen av hållbarhetsredovisningen. Hon menar att:

”Det är bra att använda sig av ett redovisningsramverk. Det hjälper företagen att rapportera på det som faktiskt är mest väsentligt för dem och deras intressenter. Annars skulle många företag bara rapportera på det som de själva vill, eller enbart på den data de har tillgänglig sedan tidigare.”

En utveckling som går att utläsa är att Sandvik tydligare förklarar hållbarhetsmålen och styrningen av dessa under 2008-2011. Sandvik fick en ny VD och koncernchef 2011 och i samband med detta fick företaget även en ny strategisk inriktning. Den nya strategiska inriktningen betonade vikten av att bygga ett långsiktigt hållbart affärskoncept. Den nya VD:n menade att hållbar utveckling ska arbetas in i företagskulturen. Företaget valde i samband med den nya strategiska inriktningen även att satsa på leverantörer, anställda, affärsetik och miljö. Företaget tar nu upp och redovisar om hela värdekedjan och inte enbart företagens egen verksamhet. Här blir leverantörer en viktigare del i värdekedjan och inom hållbarhetsområdet då fler krav ställs på leverantörerna och de risker som finns i detta led. Sedan 2011 går det att utläsa att leverantörerna har fått mer utrymme i Sandviks hållbarhetsredovisning.

Sedan införandet av hållbarhetsredovisningen 2006 har Sandvik betonat vikten av intressentdialogerna. Företaget pratar vart år om vilka deras viktigaste intressenter är och vilken dialog som förts med dessa. I företagens hållbarhetsredovisningar står det att den öppna dialogen med intressenterna är en viktig förutsättning för att företaget ska kunna fokusera på rätt saker i sitt hållbarhetsarbete. Sandvik vänder sig till både interna och externa intressenter med sin hållbarhetsredovisning. Enligt företagens hållbarhetsredovisningar från 2006 säger företaget att de viktigaste intressenterna är kunder, ägare och anställda. Från och med 2010 har de viktigaste intressenterna även utvecklats till att inkludera leverantörer och samhället.

En av de största märkbara skillnaderna i företagens årsredovisning kom 2012 när Sandvik valde att separera hållbarhetsredovisningen från årsredovisningen och skapa en egen rapport. Anledningen till detta var att företaget ville ha ett ökat fokus på hållbarhetsaspekterna. Von Stockenström menar att *”vi vill ha en samlad kommunikationskanal för hållbarhetsfrågor i hållbarhetsredovisningen”*. Dock finns det fortfarande kvar en hel del information i årsredovisningen som behandlar hållbarhet. I samband med att hållbarhetsredovisningen blev separat utökades även avsnitten och mer ingående information presenterades.

5.3.5 Integration

När Sandvik valde att börja redovisa hållbarhetsaspekter 2006 lades detta avsnitt in i slutet av årsredovisningen. Kopplingen mellan hållbarhetsredovisningen och årsredovisningen saknas dock vid denna tidpunkt. Däremot har det skett en utveckling sedan dess och företagets hållbarhetsredovisning har blivit alltmer kopplad till årsredovisningen och visar hur hållbarhetsaspekterna påverkar företagets finansiella värde. Även von Stockenström menar att hållbarhetsaspekterna har integrerats mer i årsredovisningen, vilket hon förklarar med att företaget vill att redovisningarna ska gå hand i hand. Ett exempel på detta var 2008 då nya hållbarhetsmål togs fram och kopplades allt mer till företagets långsiktiga strategi. Von Stockenström menar *”att vi ska minska den negativa ekonomiska, sociala och miljömässiga påverkan från företagets verksamhet, samtidigt som vi tar vara på de möjligheter som uppkommer som ett resultat av att ha hållbarhetsaspekterna integrerade i vår verksamhet”*.

5.3.6 Väsentlighet

När Sandvik ska välja den relevanta informationen i hållbarhetsredovisningen, gör hållbarhetsavdelningen, som har det övergripande ansvaret, en väsentlighetsanalys. De börjar med att titta efter vilka intressanta och väsentliga områden som intressenterna har efterfrågat via intressentdialogen, men de tar även hänsyn till vad som har fått fokus i media samt vilka områden Global Compact och GRI tar upp. Detta sammanställs till en lista med relevanta områden där koncernledningen rankar vad de anser vara mest relevant för Sandvik. De sex högst prioriterade områdena blir det som företaget väljer att redovisa utefter. Slutligen tas det även fram indikatorer och nyckeltal till dessa områden från till exempel GRI.

Sandvik har sedan 2006 valt att ligga på GRI:s redovisningsnivå B, vilket von Stockenström anser vara en bra nivå för företaget. Enligt henne hade företaget kunnat uppnå en högre nivå, men hon ser inget självändamål med att sträva efter att ha så många indikatorer som möjligt. Hon menar att Sandvik istället redovisar det som är väsentligt för företaget och intressenterna på ett konkret sätt.

5.4 SCA

5.4.1 Respondenten

Vi har intervjuat Per Brattberg, Sustainability Reporting Director på SCA. Han sitter på avdelningen Corporate Sustainability and Public Affairs, som är en koncernstabfunktion på företaget med ansvar för hållbarhetsredovisningen. Brattberg har sedan två år tillbaka arbetat som ”icke-finansiell” controller på denna avdelning och arbetar med externrapportering, strategi, och internuppföljning inom området.

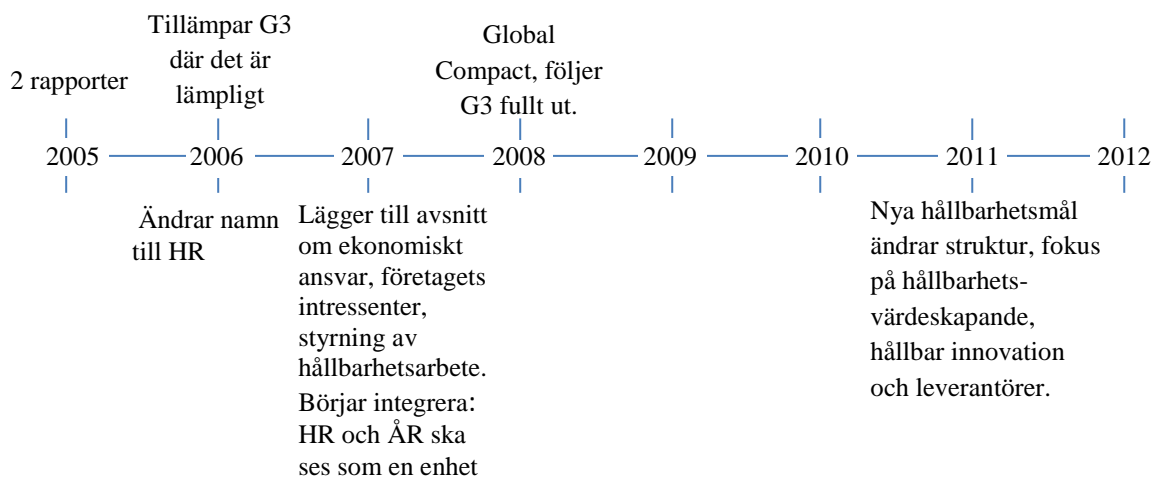
5.4.2 Om företaget

SCA (Svenska Cellulosa Aktiebolaget) är ett globalt hygien- och skogsindustriföretag som grundades i Sverige 1929. Företaget utvecklar och producerar mjukpapper, hygienprodukter samt skogsindustriprodukter som sedan säljs till ca 100 länder runt om i världen. Företaget utvecklade och producerade tidigare även förpackningar, men denna verksamhet avyttrades under 2012. Företaget hade en omsättning på ca 89 miljarder under 2013.

5.4.3 Utgångsläget 2005

SCA började 1998 redovisa miljöaspekter i en separat redovisning. Denna redovisning utvecklades till att även innehålla sociala aspekter. Detta gjorde att SCA 2005 hade en årsredovisning samt en redovisning med omfattande och detaljerade miljö- och sociala aspekter. Vid denna tidpunkt följde SCA inte något redovisningsramverk utan hade på egen hand utformat denna djupgående redovisning.

5.4.4 Utveckling

Figur 5.4. Källa: egen

2006 valde SCA att kalla redovisningen om miljö- och sociala aspekter för hållbarhetsredovisning. Detta var samma år som företaget skrev att de använde GRI som inspirationskälla vid sin redovisning. 2007 utvecklade SCA sin hållbarhetsredovisning till att även inkludera ett avsnitt om företagets ekonomiska ansvar, samt berätta om företagets intressenter och styrningen kring hållbarhetsfrågorna. SCA tillämpade för första gången GRI:s riktlinjer fullt ut 2008 och uppfyllde även då den högsta redovisningsnivån, A+. Brattberg menar att GRI har varit ett bra ramverk för företaget att bygga upp sin redovisning kring. Brattberg menar även att hållbarhetsredovisningen är ett bra sätt för företaget att attrahera kunder och investerare, genom att visa hur SCA tänker på miljö-, sociala och ekonomiska aspekter i hela sin värdekedja. Syftet med företagets hållbarhetsredovisning är att den tillsammans med årsredovisningen ska ses som ett kommunikationsverktyg till företagets intressenter genom att summera företagets verksamhet under ett år. SCA nämner i sin hållbarhetsredovisning att kunder, leverantörer, medarbetare och investerare ses som de viktigaste intressenterna. Dessa grupper efterfrågar även att företagets redovisning ska ge en balanserad bild av verksamheten, något som även Brattberg poängterar är väldigt viktigt. Som exempel säger han att en del av GRI:s ramverk handlar till exempel om att inte bara

“[...] göra en vacker historia av saker och ting utan handlar även om att vara transparent och berätta om saker och ting där man har missförhållanden, exempelvis att man har arbetsrelaterade olycksfall och till och med dödsolyckor.”

En märkbar förändring som syns var att hållbarhetsredovisningens struktur förändrades 2011, vilket berodde på att nya hållbarhetsmål satts upp under året. Efter införandet av de nya hållbarhetsmålen berättade SCA mer ingående om vad den nya hållbarhetsstrategin innebar vilket medförde att företaget nu pratade om miljö-, socialt och ekonomiskt värdeskapande istället för att säga att de har ett miljö- och socialt ansvar. Hållbar innovation och leverantörskedjan fick även allt större uppmärksamhet. Brattberg berättar att de nya hållbarhetsmål som sattes upp under året var till för att företaget skulle arbeta med och få kontroll över leverantörskedjan som ofta innehåller många sociala risker. Han menar även att SCA:s kunder ställer allt högre krav på att företaget har större kontroll på sin leverantörskedja och att det i detta led inte finns risk för barnarbete samt att andra mänskliga rättigheter bryts. Företaget differentierar sig genom att täcka in hela värdekedjan i redovisningen och på så sätt låta det bli en konkurrensfördel. För att ytterligare differentiera sig och kunna se vad som kommer påverka företaget på lång sikt valde SCA även att satsa på att göra makroanalyser. Brattberg sammanfattar utvecklingen av företagets redovisning under den undersökta tidsperioden med: *”hela processen har blivit tydligare under åren”*.

5.4.5 Integration

SCA har valt att ha en årsredovisning samt en separerat hållbarhetsredovisning. Enligt Brattberg är anledningen att *“en årsredovisning är framför allt riktad till investerare-intressentgruppen medan hållbarhetsredovisningen har en bredare publik.”* Företaget är dock väldigt tydliga, sedan 2007, med att säga att båda separata redovisningarna ska

komplettera varandra och ses som en enhet då de tillsammans visar hur företaget skapar värde för intressenterna.

Även om SCA har valt att behålla en separat hållbarhetsredovisning har hållbarhetsaspekterna integrerats allt mer i årsredovisningen. Detta syns främst i företagets mål och strategi. SCA:s strategi baserar sig sedan länge på en hållbar affärsmodell där värdeskapande för människor och miljö ses som väldigt viktigt.

Brattberg menar att det inte bara är redovisningarna som blivit mer integrerade. Under 2005-2012 har SCA även börjat arbeta mer integrerat i verksamheten. När en investering ska göras utvärderas den på dels på kostnaden, men även om det till exempel blir lägre energiförbrukning. Brattberg menar att detta i så fall bidrar till mindre utsläpp som leder till bättre välmående i området kring fabriken. Att företaget arbetar integrerat innebär även att hållbarhet finns med i företagets alla affärsområden och hanteras på olika nivåer i organisationen, och därmed inte bara på avdelningen som har ansvar för hållbarhetsredovisningen. Detta gör enligt Brattberg att hela företaget tänker integrerat.

5.4.6 Väsentlighet

I hållbarhetsredovisningarna från 2007 har innehållet i företagets rapporter styrts av de frågor som SCA anser vara viktiga för företaget och omgivningen. Detta inkluderar bland annat frågor som framkommit vid intressentdialogerna, men även områden som är aktuella i samhället. Sedan 2008 har SCA även valt att göra väsentlighetsanalyser vartannat år för att mer djupgående se vad företagets intressenter anser vara väsentliga områden inom hållbarhet. Dessa väsentlighetsanalyser innehåller ett antal punkter som valts ut med inspiration från GRI, Global Compact, SCA:s uppförandekod, intressentdialoger samt företagets egna bedömningar. Under 2008 och 2010 var det interna och externa intressenter som fick ranka vilka punkter som de ansåg vara mest relevanta. Utfallet av detta gav underlag för vilka områden som skulle prioriteras att redovisas i hållbarhetsredovisningen. Under dessa år valde intressenterna att ranka ”följa redovisningsramverk” såsom GRI och Global Compact som minst viktigt. Brattberg förklarar detta som att intressenterna förmodligen inte förstod vad GRI innebar. Sedan 2012 förändrades väsentlighetsanalysen till att ställa interna och externa intressenters intressen mot vad företaget vad ansåg vara viktiga områden för företagets framtid. I samband med denna förändring har utfallet i väsentlighetsanalyserna allt mer utvecklats till att bestämma inriktningen på företagets hållbarhetsarbete samt redovisningen om denna. I SCA:s hållbarhetsredovisning 2012 tydliggjorde företaget även vilka specifika områden som deras intressentgrupper efterfrågar och hur företaget arbetar med dessa frågor.

5.5 Tetra Pak

5.5.1 Respondenten

Vi har intervjuat Erik Lindroth, miljödirektör på Tetra Pak i Norden med ansvar för hållbarhetsredovisningen i Norden, Baltikum, England och Irland samt för det miljöarbete som sker ut mot omvärlden, kunder, konsumenter, detaljhandel och myndigheter. Lindroth har arbetat med hållbarhetsredovisning sedan 2008 och har därmed god kunskap om området.

5.5.2 Om företaget

Tetra Pak är ett svenskt familjeägt företag som grundades 1951 och har idag utvecklats till att bli ett globalt företag som är världsledande inom process- och förpackningslösningar för livsmedel. Företagets produkter når ut till människor i över 170 länder världen över. 1993 bildade Tetra Pak tillsammans med företagen Sidel och Delaval koncernen Tetra Laval Group. Då koncernen är familjekontrollerad, och därmed inte har några investerare, ställs det inte lika stora krav på ekonomisk transparens som för de andra företagen vi studerar. Det finns därför knappt någon finansiell information i de externa rapporterna eftersom det enligt Lindroth inte finns något externt intresse av att detta rapporteras.

5.5.3 Utgångsläget 2005

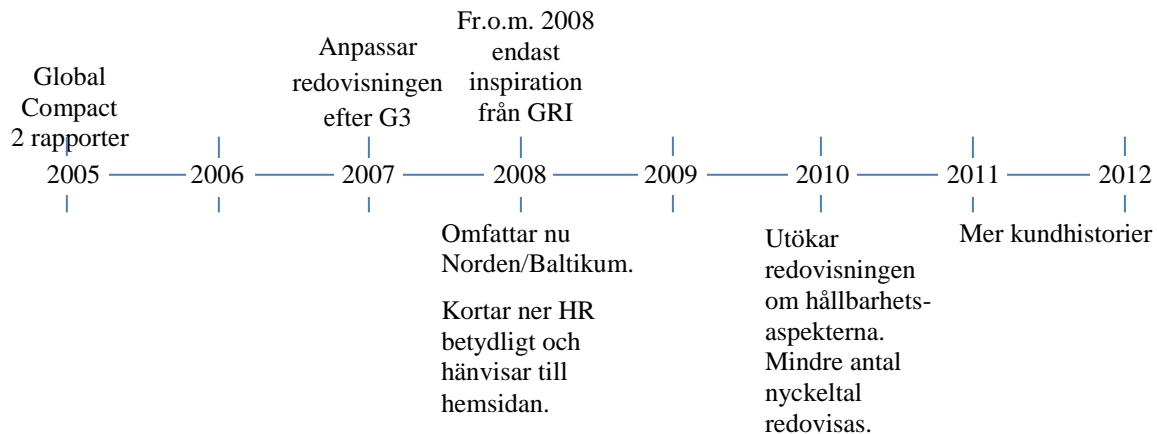
Tetra Pak började redovisa miljöaspekter i en separat redovisning 1999 för Sverigeområdet. Denna kom även att utvecklas till att inkludera sociala aspekter vilket medförde att företaget 2005 valde att kalla det hållbarhetsredovisning, enligt dåvarande miljöchefen. Anledningen till att företaget började hållbarhetsredovisa var, enligt Lindroth, en effekt av att miljö är en viktig parameter för företaget samt att “[...] det fanns en vilja att göra någonting konkret och fortsätta på den trend som fanns på 90-talet med miljöredovisning genom att tidigt vara ute och vara ledande”. Företaget såg det alltså som ett ledande ansvar att börja hållbarhetsredovisa.

Företagets hållbarhetsredovisning har flera syften enligt Lindroth. Det mest övergripande är att visa på och berätta för andra hur hållbarhet är naturligt integrerat i företagets arbete. Lindroth anser att hållbarhetsredovisningen är en

“[...] rapporteringsplattform där man vet att vi ska gå ut och berätta vad det är vi har gjort, så det sätter extra press på oss att verkligen driva arbetet framåt. Om vi inte gör något kan vi inte rapportera om det heller.”

2005 följde Tetra Pak Global Compacts principer samt hade separata års- och hållbarhetsredovisningar.

5.5.4 Utveckling

Figur 5.5. Källa: egen

Hållbarhetsredovisningen för Sverige fortsatte under några år att främst behandla miljöområdet. En förändring kom dock 2008 då hållbarhetsredovisningen gick över till att omfatta hela Norden och Baltikum. Lindroth förklarar att detta berodde på att Sverige gick med i Tetra Paks marknadsbolag för Norden. I samband med detta väljer företaget att under 2008-2009 göra en betydligt kortare tryckt hållbarhetsredovisning som endast inriktar sig på att visa miljö- och sociala nyckeltal. För att läsa resterande delar av Tetra Paks hållbarhetsarbete hänvisas läsaren till företagets hemsida. I hållbarhetsredovisningen 2008 säger sig Tetra Pak ha börjat anpassa sin redovisning efter G3:s riktlinjer och att företaget detta år redovisade enligt C-nivån. Efter 2008 skrev dock Tetra Pak i sin hållbarhetsredovisning att företaget endast var inspirerade av GRI och att företagen bara redovisar de indikatorer som dem anser vara relevanta. Detta är något som även Lindroth bekräftar. Han menar att eftersom företaget inte rapporterar ekonomiska aspekter kan Tetra Pak aldrig följa GRI till 100% men företaget tar inspiration från ramverket och lägger till de nyckeltal som dem kan.

Från och med 2010 och fram till 2012 valde Tetra Pak att utöka sin redovisning och göra den mer detaljerad samt inte längre hänvisa lika mycket till företagets hemsida. Anledningen till detta är, enligt Lindroth, att en tryckt version efterfrågades av intressenterna och “[...] om man vill få folk att verkligen läsa så är det bättre att ha någonting i tryckt format”.

I samband med att hållbarhetsredovisningen utökades 2010 ändrades även strukturen. Ett mindre antal nyckeltal redovisades och spred ut i rapporten istället för att samlas längts bak som tidigare. Detta gör redovisningen mer lättöverskådligt enligt Lindroth och han menar även att “det är inte mängden data som är viktig utan typen av data och att den är relevant [...]” Ytterligare något som utvecklades och fick större utrymme i hållbarhetsredovisningen var det sociala avsnittet. Även problematiken med skogsområdet och återvinning, som alla är viktiga områden för Tetra Pak, fick större plats. Under 2011 och 2012 beskrivs även allt fler kundhistorier i hållbarhetsredovisningen. Lindroth säger att anledningen till detta är “i och med att vi får in hållbarhetsarbetet mer i hur vi arbetar med kund så är det naturligt att det

blir mer och mer av kundexempel.“ Lindroth vidhåller att kunder är deras primära målgrupp och att redovisningen därför vänder sig främst till dem. I hållbarhetsredovisningen skrevs det även att redovisningen vänder sig anställda och framtida medarbetare, vilket utvecklades till att även inkludera leverantörer och konsumenter från och med 2008.

5.5.5 Integration

Då Tetra Pak inte redovisar ekonomiska aspekter är det svårt att se om företaget integrerar sina rapporter eller inte, då de inte visar hur hållbarhetsaspekterna påverkar det finansiella. Ett tecken på integration är dock att hållbarhet är en viktig del i företagets mål och strategi. Detta genomsyras även i verksamhetens dagliga arbete och syns via de fall och exempel som årsredovisningen tar upp.

Årsredovisningarna som görs har olika teman för varje år, exempelvis ”hållbar innovation” eller ”adding customer value”, vilka genomsyrar hela innehållet. Sedan 2008 har dessa teman blivit allt mer kopplade till hållbarhet, vilket även syns då företaget tydliggör hur de i arbetet tar hänsyn till dessa aspekter. Även allt fler nordiska kundexempel visades de senaste åren i den globala koncernredovisningen, vilket ger en bättre sammanhållskänsla.

5.5.6 Väsentlighet

Lindroth menar att det är viktigt att föra intressentdialoger. Därför väljer Tetra Pak att göra intervjuer med olika målgrupper, såsom kunder och kollegor, för att få deras åsikter om hur hållbarhetsredovisningen kan utvecklas och vad de önskar att företaget redovisar om. Dessa intervjuer görs dock i olika former under olika år enligt Lindroth. Något år görs djupgående intervjuer med kunder samt med de intressenter som företaget vill utöka sin relation med. Andra år hålls endast interna diskussioner. Lindroth berättar att detta beror lite på hur behovet ser ut. När förslag har kommit in på vad som ska vara med i hållbarhetsredovisningen stäms detta sedan av med kund- och marknadsansvariga så de kan godkänna att det är relevanta områden som tas upp.

När Tetra Pak väljer inriktning och vad som ska vara med i hållbarhetsredovisningen utgår miljöavdelningen, tillsammans med kommunikationsavdelningen, från vilka övergripande områden den globala miljöstrategin behandlar. En del av de områden som väljs ut är dessutom ofta med i företagets aktivitetsplan. Detta gör att Tetra Pak vill kunna visa på konkreta förbättringar som gjorts samt att kunna ge en helhetsbild över företagets hållbarhetsarbete. Detta innebär även att de aspekter som påverkar företagets värdekedja beskrivs och redovisas i hållbarhetsredovisningen.

5.6 Trelleborg

5.6.1 Respondenten

Rosman Jahja har arbetat för Trelleborg i sju år och är idag Communications Manager, Corporate Responsibility Communications & Internal Communications. Detta innebär att han koordinerar och leder den kommunikationsgrupp som arbetar med hållbarhet. I sin ställning som Communications Manager har han det yttersta ansvaret för gruppens CR-kommunikation.

5.6.2 Om företaget

Trelleborg grundades 1905 och har idag utvecklats till att vara ett världsledande företag inom specialutvecklade polymerlösningar. De tåliga, elastiska och uthålliga polymera materialen använder Trelleborg till att täta och dämpa i tillämpningar inom exempelvis flyg, bilar, jordbruksmaskiner och redskap. Deras vision är att vara förstahandsvalet inom sina utvalda marknadssegment genom sina högpresterande lösningar som skapar värde. Vid 2013 års utgång hade företaget verksamhet i 46 länder och en omsättning som uppgick till 21,5 miljarder kronor.

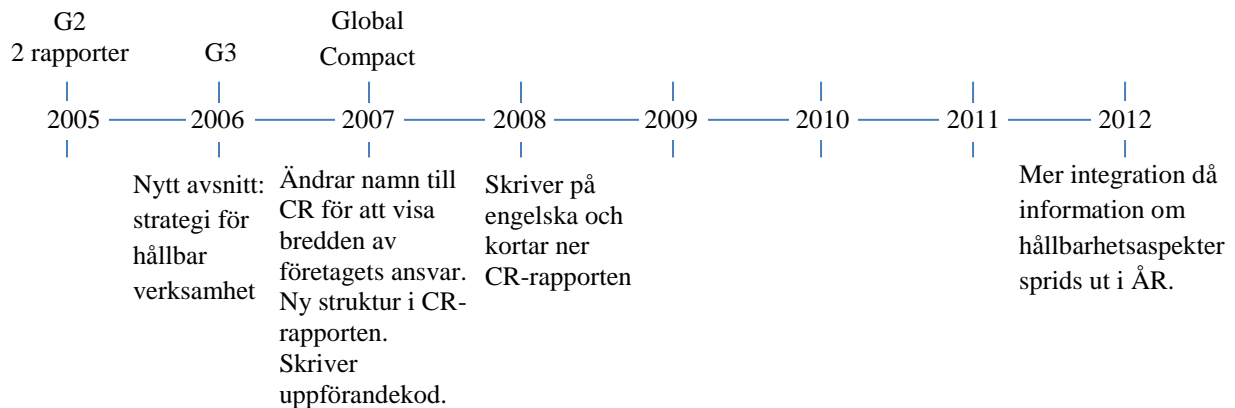
5.6.3 Utgångsläget 2005

Trelleborg började hållbarhetsredovisa 2002 men hade sedan tidigare haft rapporter som endast spände över miljöaspekterna. Under 2000-talet pågick det en debatt om bland annat företagets ansvar mot samhället och mänskliga rättigheter. Det var detta tillsammans med att GRI kom med konkreta riktlinjer som medförde att Trelleborg började hållbarhetsredovisa. Trelleborg såg då vikten av att bredda sin redovisning till att ta med sociala och arbetsmiljöaspekter. Syftet med att hållbarhetsredovisa för Trelleborg är enligt Jahja att:

”[...] visa att vi är ett företag som tar ansvar för vår verksamhet, att vi vill vara en god samhällsmedborgare och bryr oss om den här typen av frågor.[...] Det är den yttersta och viktigaste drivkraften bakom hållbarhetsredovisning för oss”.

Trelleborg följde och redovisade enligt GRI:s riktlinjer G2 år 2005. Vid denna tidpunkt hade företaget en årsredovisning samt en separat hållbarhetsredovisning. Detta år valde Trelleborg att lägga lika mycket fokus på miljö-, sociala och ekonomiska aspekter genom att låta de få lika stor plats i hållbarhetsredovisningen. Dessutom innehåller hållbarhetsredovisningen företagets affärskoncept samt organisation och ledningssystem.

5.6.4 Utveckling

Figur 5.6. Källa: egen

Från 2005 och framåt har det skett stora förändringar i Trelleborgs hållbarhetsredovisning. Detta är även något som Jahja bekräftar genom att förklara det som *"hela området har genomgått någon slags mognad."* Han tycker sig kunna se en skillnad för cirka tio år sedan då företagen var väldigt drivna och fokuserade på att vilja visa att de uppfyllde lagar och regler. Efterhand har dock andra frågor blivit lika viktiga och företag kan visa på ekonomiska fördelar genom att aktivt arbeta med hållbarhet. Jahja tycker sig kunna se en tydlig trend på senare år som visar hur företag tjänar på att hållbarhetsredovisa. Som exempel nämner Jahja att om en leverantör visar ett ansvarsfullt arbete kan de få högre status, vilket leder till att fler föredrar att använda denna leverantör.

Den första förändringen som går att utläsa är att samma år som Trelleborg började redovisa enligt G3 riktlinjerna lade företaget även till ett nytt avsnitt, strategi för hållbar verksamhet. Nästa förändring som skedde i Trelleborg var av större karaktär. Företaget valde att 2007 byta namn på hållbarhetsredovisningen till Corporate Responsibility- (CR) redovisning. Anledningen till namnbytet var att företaget tydligt ville markera bredden av deras ansvar gentemot sina intressenter. Trelleborg menar att deras ansvar spänner sig över hela hållbarhetsområdet, såväl miljö- och arbetsmiljöfrågor som etiken i sina relationer med medarbetare, marknad och samhälle. Enligt Jahja beror detta på två saker. Det ena var att Trelleborg under 2007 började följa Global Compacts principer. Den andra anledningen till förändringen var att företaget skrev sin uppförandekod, som var ett centralt verktyg inom miljö, arbetsmiljö och etik. Jahja valde även att samma år förändra strukturen i CR-avsnittet så det blev lättöverskådlig. Detta innebar ett uppslag som handlade om arbetsplats och miljö, ett om kunder och leverantörer samt ett tredje om samhället och närmiljön. Samma struktur gick att finna i årsredovisningen där avsnittet dessutom fått en egen innehållsförteckning. Sedan 2007 är den separata hållbarhetsredovisningen och hållbarhetsdelen av årsredovisningen väldigt lika varandra. Enligt Jahja är detta på grund av rationaliseringsskäl. En viktig skillnad mellan de båda redovisningarna är dock att CR-redovisningen innehåller

mer information om bland annat risker, produkter och lösningar än vad avsnittet i årsredovisningen gör.

I CR-redovisningen 2008 valde Trelleborg att börja redovisa på engelska istället för svenska samt att redovisningen blev betydligt kortare än föregående år. Jahja förklarar att detta berodde på rationalisering av företagets arbete. Fram till 2007 gjorde Trelleborg tre separata redovisningar med delvis olika innehåll: årsredovisningen, den separata hållbarhetsredovisningen och den redovisning som finns på hemsidan. Jahja menar att detta tog alldeles för mycket tid i förhållandet till mervärdet. Eftersom Trelleborg undertecknat Global Compact skulle de nu varje år även skicka en redogörelse på engelska för hur arbetet med de tio principerna hade gått. För att effektivisera och underlätta arbetet gick företaget därför över till att göra den samlade CR-redovisningen på engelska. Ytterligare en förändring var att hållbarhetsredovisningen 2008 hade blivit märkbart kortare än föregående år. Jahja menar att detta beror på att vissa delar hade placerats på webben men även att huvudredovisningen blev mer stringent och i det stora hela mer logisk.

I Trelleborgs hållbarhetsredovisning fick dialogen med intressenterna allt större utrymme under 2005-2012. Under intressentavsnittet skrevs det under 2005 och 2006 att det förs en intressentdialog där dessa får vara med att ge förslag till innehållet i hållbarhetsredovisningen. Under 2007-2012 fick intressentdialogen betydligt större plats samtidigt som företaget skriver mer djupgående om denna samt ger fler exempel på var och hur dessa dialoger har ägt rum.

Företagets hållbarhetsredovisningar riktar sig till alla, såväl interna som externa intressentgrupper. Dock fokuserar Trelleborg på att rikta redovisningen till aktieägare samt de som funderar på att investera i företaget. Dessa benämns som företagets viktigaste intressenter. Anledningen till att företaget fokuserar på dessa intressenter är på grund av den allt för svåra uppgiften att redovisa anpassat till en så bred publik som den Trelleborg egentligen vänder sig till.

5.6.5 Integration

Trelleborg har under alla de studerade åren valt att ha en separat hållbarhetsredovisning. Anledningen till detta är enligt Jahja att de vill göra hållbarhetsinformationen lättillgänglig för läsaren. Han menar att om läsarna är intresserad av hållbarhetsfrågor kan årsredovisningen vara en *”tjock och tråkig grej”* som är svår att orientera sig i. Trots den separata hållbarhetsredovisningen har hållbarhetsaspekter integrerats i årsredovisningen. Redan 2006 syntes den första antydning på integration då företaget valde att lägga in hållbarhetsaspekter under strategi för att visa hur dessa påverkar varandra. Från och med 2007 skriver VD:n om att företaget valde att fokusera på klimatfrågor då det var affärsmässigt klokt. Fram till 2011 syntes ingen ytterligare integration mer än att CR fick ett eget avsnitt i årsredovisningen. Dock skedde den största delen av integration under 2012 då CR-avsnittet i årsredovisningen delats upp och integrerades under andra avsnitt, som bland annat affärsområdena och strategiavsnittet, där de visar vilken påverkan de har på varandra. Till exempel har medarbetare, produktion och innovation hamnat under rubriken värdeskapande affärsutveckling. Jahja ser det som en positiv utveckling att hållbarhetsaspekter har fått plats

längre fram i redovisningen, eftersom många läsare aldrig kom till slutet där CR-avsnittet tidigare fanns.

5.6.6 Väsentlighet

När Trelleborg valde ut vad som skulle finnas i hållbarhetsredovisningen 2005 och 2006 använde de sig av intressentdialoger. Där fick intressenterna vara med och påverka vilken information de ansåg vara relevant för företaget. I 2007 års hållbarhetsredovisning har Trelleborg för första gången med en väsentlighetsanalys. Där ställs vad de externa intressenterna anser vara viktigt för Trelleborg mot vad som anses vara internt viktigt i företaget. Denna finns sedan med i uppdaterad version 2009 och 2012. Aspekterna som var med i väsentlighetsanalyserna valdes ut av Trelleborg. Företaget baserade sina val på vad som stod i företagets uppförandekod, GRI:s riktlinjer samt Global Compacts principer.

Väsentlighetsanalyserna används för att spegla de interna och externa intressenternas syn på vilka hållbarhetsaspekter som är viktiga för Trelleborg att redovisa om. Detta sker genom att intressenterna får bedöma hur viktiga de anser att ett tjugotal utvalda aspekter är. De externa intressenterna som valdes ut att ranka olika områden i väsentlighetsanalysen är de intressenter som är viktigast för Trelleborg, nämligen leverantörer, kunder, aktieägare och samhället. Företaget har alltså utökat sina viktigaste intressenter till att även inkludera leverantörer, kunder och samhället sedan 2007. Trelleborg har valt att låta hjälporganisationer och miljöorganisationer representera samhället som intressent. Företaget lyssnar därmed på vad dessa organisationer anser vara relevanta områden att redovisa.

KAPITEL 6

ANALYS

I detta kapitel kommer det insamlade empiriska materialet att analyseras utifrån de tre underrubriker som baseras på problemfrågorna. Den teoretiska referensramen kommer sedan användas för att se om förändringarna och utvecklingarna kan förklaras av teorin.

6.1 Utveckling

Av de studerade företagen började alla företag, utom Sandvik, runt år 2000 med hållbarhetsredovisning. Innan dess hade företagen haft redovisningar som spände över miljö- och sociala aspekter. Företagen menar att de valde att införa hållbarhetsredovisningar då det var en naturlig utveckling och övergång då miljö- och sociala aspekter utvecklats och blivit mer omfattande. Dessa företags utveckling mot hållbarhetsredovisning stödjer den utveckling som forskare även har funnit och som tagits upp under avsnitt 1.1. Sandvik valde först att införa hållbarhetsredovisning 2006, utan att tidigare ha redovisat dessa aspekter. Anledningen till detta, som även de andra företagen menar var en bidragande orsak till införandet av hållbarhetsredovisningen, var att det fanns en extern efterfrågan från intressenterna om att företaget skulle bli mer transparent med sitt hållbarhetsarbete. Detta stämmer överrens med det som Roberts (1991) menar, att företagen inför och hållbarhetsredovisar för att allmänheten kräver det. Pfeffer och Salancik (1978) menade tidigt att samhället har en extern makt som medför att företaget anpassar sig allt mer till de krav som intressenterna och samhället har, vilket framgår tydligt hos de sex företagen. Ytterligare en orsak till varför Sandvik började hållbarhetsredovisa var att allt fler företaget inom branschen redovisade hållbarhetsaspekter. Detta satte en extern press på företagen att utvecklas och införa hållbarhetsredovisning. Att fler och fler företag inom branschen börjar redovisa och följa efter varandra förklaras bäst av isomorfismen i den neoinstitutionella teorin. Den tvingande isomorfismen ger förklaringen till varför företagen blir allt mer homogena i sina aktiviteter och redovisningar genom att det finns formella och informella tryck från samhället och andra företag. Dessa tryck medförde att Sandvik började redovisa på grund av intressenterna och samhället samt att andra företag gör det. Att som Sandvik ta efter och försöka efterlikna andra företag inom samma bransch, ger den härmande isomorfismen förklaring till.

Samtliga av de sex företagen har valt att införa olika ramverk under den studerade perioden. Anledningen till varför företagen valde att införa dessa skiljer sig dock åt mellan företagen. Majoriteten av företagen menar att de införde och har haft nytta av GRI:s riktlinjer när de till en början skulle redovisa hållbarhetsaspekterna eftersom riktlinjerna gav bra vägledning kring hur hållbarhetsredovisningen skulle byggas upp. Detta är i linje med vad Brown, Jong och

Levy (2009) säger: Ramverken hjälper företagen med vad som ska redovisas. G3 hade framför allt en stor påverkan på Sandviks hållbarhetsredovisning då företaget valde att använda sig av dessa riktlinjer när de införde hållbarhetsredovisningen.

Novo Nordisk och Holmen är de två företag som dock inte säger sig ha haft någon nytta av GRI:s riktlinjer, och går därför även emot Brown, Jong och Levys (2009) argument att ramverk hjälper företagen. Novo Nordisk menar att införandet av GRI:s riktlinjer var mer ett sätt för företagets intressenter att kunna jämföra mellan Novo Nordisk med andra företag, snarare än att hjälpa företaget i sin redovisning. Även Holmen menar att de inte haft användning av GRI och deras redovisning inte förändrats nämnvärt sedan de införde dessa riktlinjer. Det går dock att se förändringar i företagens redovisningar i samband med införandet av ramverken. I samband med att Holmen och Novo Nordisk, tillsammans med resterande företag, valde att införa G3, lade alla företag till nya avsnitt om sin strategi kring hållbarhetsarbetet. Detta är även något som G3 riktlinjerna fokuserat mycket på och som utvecklats från G2 (GRI, i.d). I GRI:s ramverk betonas vikten av att redovisa väsentliga områden för företaget. Utifrån företagens hållbarhetsredovisningar går det att se att efter införandet av GRI redovisas allt fler väsentliga områden för företagen och att dessa ofta är liknande för samtliga företag. Som exempel kan ges att företagen börjar täcka in hela företagets värdekedja mer i sin hållbarhetsredovisning och redovisar om hållbarhetsaspekterna kring denna. Företagen redovisar även mer om sina intressentdialoger samt styrning kring hållbarhetsarbetet. Att företagen inom samma industri redovisar liknande information visar att de alla anser att det är väsentliga områden. Oliver (1997) menar att företagen inom samma bransch influeras av liknande normer, traditioner samt sociala influenser som finns. Detta i samband med att även GRI har vissa specifika områden som tas upp, kan förklara varför det finns en homogenitet mellan företagen angående vad som ska redovisas.

Global Compact är en annan standard som samtliga företag utom Sandvik valt att införa. Utifrån företagens redovisningar går det att utläsa att Trelleborg är det enda företag som i nämnvärd omfattning ändrat sin redovisning sedan införandet av Global Compacts principer. Företaget valde att ändra namnet på sin hållbarhetsredovisning till CR samt korta ner och skriva den på engelska i samband med införandet av principerna. Orsaken till förändringen menar företaget berodde på en intern rationalisering som kom i samband med införandet. Det fanns alltså ingen extern påverkan från exempelvis företagets intressenter som medförde förändringen av Trelleborgs redovisning. Resterande företag har inte i nämnvärd omfattning förändrat sin redovisning utifrån dessa principer. Detta kan bero på att Global Compact ses som ett normativt ramverk (Global Compact, 2014c) och som även framgår utifrån studerandet av företagen, väljer företagen att följa detta för att visa att de verkar för ansvarsfullt företagande.

Vad som går att utläsa ur företagens hållbarhetsredovisningar är att efter företagen gjort förändringar som sammankopplas med ramverken och de hittat en nivå som passar dem, har dessa sedan inte påverkat företagens andra förändringar i vidare mening. Dawkin (2005) menar att hållbarhetsredovisningens trovärdighet ökar om företagen väljer att följa vedertagna riktlinjer, såsom GRI och Global Compact. Detta i sig ökar företagets legitimitet. Detta

synsätt kan förklara varför företagen väljer att fortsätta följa dessa riktlinjer fast de inte har särskild stor betydelse för uppbyggandet och redovisningen av företagets hållbarhetsaspekter efter några år. Syftet med GRI är att det ska fungera som en försäkring för omvärlden att företaget följer de riktlinjer som sätts upp (GRI, 2014a). Detta gör att företagen även kan känna ett formellt och informellt tryck från samhället att följa ramverken. Detta är vad den neoinstitutionella teorin med tvingande isomorfismen menar kan förklara varför företag inom branschen alla väljer att följa samma ramverk och dessutom fortsätter ha kvar dem fast de inte längre är till särskild stor nytta.

Förutom förändringar i samband med införande av ramverk går det att se att vissa företags förändringar i hållbarhetsredovisningen sammankopplas med nya strategiska inriktningar och mål som ledningen infört. Sandvik och SCA är två exempel på detta. När Sandvik fick en ny strategisk inriktning för företaget som fokuserade mer på hållbarhet medförde detta att företaget valde året efter att separera sin hållbarhetsredovisning. Argumentet för detta var att företaget nu hade ett ökat fokus på hållbarhetsaspekter och därmed ville ha en samlad kommunikationskanal för detta till sina intressenter. Att införa en separat hållbarhetsredovisning, går emot trenden om integrerad rapportering som flera forskare menar finns (Eccles & Krzus, 2010; Dragu & Tudor-Tiron, 2013). I samband med att SCA införde nya hållbarhetsmål ändrades företagets struktur i hållbarhetsredovisningen och innehållet fokuserade mer på de områden som var kopplade till företagets nya mål. Företaget valde nu att prata om hållbar innovation, leverantörsledet samt kalla det miljö- och social värdeskapande istället för miljö- och socialt ansvar. Att ledningen tar fram nya strategiska inriktningar och mål samt prioriterar hållbarhetsfrågorna menar Choudhuri och Chakraborty (2009) beror på att hållbarhetsfrågorna blir en allt viktigare del av företagets framtida konkurrenskraft och värdeskapande. Bäckström och Oppenheim (2011) menar dessutom att hållbarhetsredovisningen ofta saknar koppling till företagets mål och strategier, vilket gör att det blir svårt för intressenterna och framför allt investerarna att skapa sig en bild av hur företaget arbetar med sitt hållbarhetsarbete. De förändringar som Sandvik och SCA därmed gjort tyder på att de vill vara mer transparenta och visa detta för sina intressenter. Även de andra företagen har infört strategier och mål som kopplas till hållbarhet. Dessa förändringar har dock kommit successivt och märks inte lika tydligt i företagets redovisningar.

6.2 Integration

Utifrån studerandet av företagets redovisningar går det att utläsa att alla företag har utvecklat sina hållbarhetsredovisningar samt att hållbarhet har fått allt större betydelse i företagets mål- och strategiarbete, framför allt sedan 2010. Företagen använder sig nu av hållbarhetsredovisningen för att visa hur företaget skapar värde på olika sätt. Detta är i linje med det som Choudhuri och Chakraborty (2009) konstaterat att hållbarhetsfrågorna blivit en allt viktigare del i företagets värdeskapande. Det går att utläsa att företagen nu allt mer visar hur den finansiella och icke-finansiella informationen påverkar varandra, vilket är det som integrerad rapportering innebär enligt Eccles och Krzus (2010). Det går dock att särskilja två grupper utifrån de studerade företagen.

Holmen och Novo Nordisk lägger inte lika stor vikt vid vad intressenterna efterfrågar utan säger sig redovisa det som samhället tar upp, respektive vad ledningen anser vara viktigt. Det är även dessa företag som har valt att ta det stora steget att endast ha en rapport för att tydliggöra integrationen med hållbarhetsaspekternas påverkan på det finansiella värdet i företaget. Båda företagen säger sig ha infört en rapport för att på ett mer korrekt sätt visa hur viktiga hållbarhetsaspekterna är för företaget och hur de arbetar med dessa frågor. Här finns det alltså inte någon extern påverkan från intressenterna, utan det är interna beslut som lett till förändring. Integrerad rapportering betyder i sig inte att företagen bara behöver ha en rapport, utan att de icke-finansiella och finansiella aspekterna ska visa sina påverkningar på varandra och vilket värde detta medför (Eccles & Krzus, 2010). Dock tydliggörs detta mer genom att använda sig av en rapport.

Novo Nordisk hade 2005 redan börjat rapportera integrerat och anses vara ett av de första företagen i världen att göra detta (Dräger, 2014:seminarium). Under den studerade perioden har företaget spridit ut den icke-finansiella informationen allt mer för att visa dess påverkan på de finansiella aspekterna. Då Novo Nordisk är ett företag som fokuserar mycket på sin egen utveckling och gör förändringar som är bäst för företaget, anpassar de inte heller sig till hur andra företag i branschen redovisar. Detta går emot den neoinstitutionella teorin och isomorfismen som förklarar att företagen blir allt mer homogena. Här framkommer de begränsningar som finns med denna teori eftersom den neoinstitutionella teorin inte förklarar vad som driver institutionella förändringar. Inte heller intressentteorin kan ge en närmare förklaring till varför Novo Nordisk så långt tidigare började rapportera integrerat då företagets intressenter inte nämnvärt involverats i företagets beslutstagande.

Sandvik, SCA, Tetra Pak och Trelleborg har alla valt att fortsätta ha separata års- och hållbarhetsredovisningar, då de alla vill ha en separat kommunikationskanal för de intressenter som är intresserade av företagets hållbarhetsarbete. Det är även dessa företag som lyssnar mer på vad intressenterna efterfrågar och har för åsikter, vilket påverkar företaget. Det har dock inte framkommit något externt tryck på företagen om att de ska redovisa allt fler hållbarhetsaspekter i sin årsredovisning. Anledningen till att dessa företag väljer att integrera går inte heller att koppla till ett specifikt ramverk som införts. I samband med IIRC:s pilotprojekt 2011 kom dock frågan upp om integrerad rapportering, vilket kan ha en påverkan. Som tidigare nämnts, infördes även nya strategiska inriktningar i SCA och Sandvik runt 2010 som betonade hållbarhetsarbetet i företagets verksamhet vilket även det kan ha en påverkan till att företagen börjar integrera mer i sin årsredovisning. I samband med att det inte går att se något direkt koppling till införandet av ramverk eller intressenters efterfrågan kan den neoinstitutionella teorin istället förklara företagets homogenitet. Den tvingande och härmande isomorfismen menar att det finns ett informellt tryck från företagen och branschen som gör att resterande företag tar efter och det bildas därmed en homogenitet. Företagen följer alltså efter varandra vilket i detta fall kan vara förklaringen.

6.3 Väsentlighet

Att många av företagen tar hänsyn till sina intressenters önskemål är något som framgår i deras hållbarhetsredovisningar. Företagen menar att alla intressenter är betydelsefulla men att de inte kan rikta hållbarhetsredovisningen till alla, eftersom de olika intressentgrupperna inte efterfrågar samma information. De tvingas därför att välja ut de viktigaste grupperna och anpassa sin redovisning till dem. Att företagen inte kan anpassa sig till alla intressenter går i linje med vad Pfeffer och Salancik (1978) skrev. De påpekade att dem intressenter företaget bör inrikta sig på är de som har mest makt och störst tillgång till resurser. Ljungdal (1999) menar att företagen har möjlighet att påverka sina intressenter med hjälp av hållbarhetsredovisningen, men eftersom intressenterna även har ett inflytande över företaget bör företaget ta hänsyn till vad intressenterna efterfrågar.

För att företagen ska veta vad intressenterna efterfrågar och lättare kunna anpassa sin kommunikation till dem, har samtliga företag som studerats haft kontinuerliga dialoger med sina intressenter. Generellt sätt har de studerade företagens intressentdialoger fått större plats i hållbarhetsredovisningen samt blivit en allt viktigare del i beslutstagandet och utvecklingen av hållbarhetsarbetet, vilket är precis som Unerman (2007) menar att det ska vara. Morsing och Schultz (2006) menar att dessa dialoger är viktiga för att få med den information som intressenterna efterfrågar, vilket går i linje med hur de flesta av de studerade företagen arbetar. Dessutom menar Thomson och Bebbington (2005) att det krävs någon form av intressentdialog för att en hållbarhetsredovisning ska vara av bra kvalitet. Novo Nordisk är dock ett företag som går emot denna trend då de är det företag som skriver allt mindre om dialogen med intressenterna och inte nämner något alls om det under 2011 och 2012. Att Novo Nordisk inte använder sig av intressentdialogerna i samma utsträckning, som fyra av de andra företagen gör, går emot nyligen nämnda Morsing och Schultz (2006), som trycker på vikten av dessa dialoger. Detta kan dock bero på att företaget sedan 2011 har anpassat sig till IIRC:s ramverk, som är mer fokuserat på investerarna. Detta skulle även kunna förklara varför företaget väljer att rikta sin redovisning till just denna grupp. Holmen är även de ett företag som inte säger sig använda intressentdialogerna för att välja ut den information som är väsentlig. Dock menar Holmen att intressentdialogen används först efter intressenterna har läst redovisningen för att bekräfta att det som företaget har redovisat om är det som intressenterna efterfrågade. Detta skulle i så fall innebära att företaget till nästa års redovisning har i åtanke vad intressenterna ansåg saknades eller var bra. Detta går dock emot hur Strömberg menar att Holmen arbetar. Detta är vad Deegan och Unerman (2011) menar med decoupling. Företaget vill få det att framstå som att företagen arbetar utifrån dem själva, men i praktiken tar de hänsyn till intressenterna. Att Holmen säger sig endast lägga liten vikt vid intressentdialogerna går emot den trend som Dill såg redan 1975, men som även Thomson och Bebbington (2005) menar gör att hållbarhetsredovisningen blir mer relevant för intressenterna. Det går även emot det fortsatta användandet av GRI:s riktlinjer, då det i dessa riktlinjer står att det som redovisas ska vara väsentligt för intressenterna (GRI, 2013b; GRI 2014c). Detta kan bero på att Holmen, precis som Novo Nordisk, inom snar framtid har planer att gå över till IIRC:s ramverk. De andra fyra företagen, Sandvik, SCA, Tetra Pak och Trelleborg, kan därmed sägas röra sig mot att anpassa sin redovisning till G4 riktlinjerna, då

dessa företag i större utsträckning använder sig av intressenterna för att välja ut vilken information som är väsentlig att redovisa om.

I företagens process med att ta fram innehållet till hållbarhetsredovisningen går det att utläsa en tvåstegsprocess. Det första steget är att ta fram vilka områden som anses vara relevanta för företagen. Det andra steget är utifrån dessa relevanta områden ranka vilka som är mest väsentliga och som företaget sedan redovisar. I denna process finns det olika faktorer som påverkar. I det första steget är det tre av företagen, Sandvik, SCA och Tetra Pak, som låter sina intressenter påverka och välja de områden som de anser vara väsentliga för företagen. I detta första steg har Tetra Paks intressenter stor möjlighet att påverka innehållet. På intressenternas förfrågan valde företaget att redovisa fler aspekter i den tryckta redovisningen istället för att hänvisa till hemsidan. Dessutom har företaget ändrat till att det finns mer text och mindre nyckeltal, vilket även var vad intressenterna efterfrågade. Vad intressenterna efterfrågar är dock inte helt avgörande för några av företagen. Företagen väger även in vilka områden som GRI, Global Compact, och deras egna uppförandekoder omfattar för att avgöra vilken information som är relevant för företaget att redovisa om.

Det andra steget i processen är att, utifrån det första steget, ranka vilka områden som är mest väsentliga och därmed bör redovisas. I både SCA och Trelleborg får de externa samt interna intressenterna ranka vilka områden de anser vara väsentliga för företaget och därmed bör redovisas. Holmen och Tetra Pak har i det andra steget istället valt att inte involvera intressenterna utan låter istället de respektive interna avdelningarna ta det slutgiltiga avgörandet om vilken information som redovisas. Detta gör att cheferna för de interna avdelningarna på företagen har stor makt att påverka det slutgiltiga innehållet i företagens hållbarhetsredovisningar. Ytterligare har Sandviks och Novo Nordisks ledning en hel del makt i beslutet av vilken information som redovisas. Sandvik menar att intressenternas åsikter är viktiga men att ledningen har den slutliga kontrollen av vad som redovisas. Novo Nordisk menar att de lyssnar på intressenterna men att företagsledningen är de som känner företaget bäst och det är därför de som bestämmer vilken information som hamnar i redovisningen. Morgan (1999) menar dock att det finns en risk med att företagsledningen tar beslut om vilken icke-finansiell information som tas med i redovisningen. Risken, menar Morgan, är att företagsledningen endast väljer det som de anser är intressant och inte tar hänsyn till vad intressenterna efterfrågar. Författarna till Accountability-rapporten (2006) vidhåller även dem att informationen som redovisas inte bara ska vara väsentlig för företagsledningen utan även vara av intresse för intressenterna. Denna risk är dock störst för Holmen och Novo Nordisk, eftersom Sandvik, SCA, Tetra Pak och Trelleborg i något av de två stegen har involverat intressenternas åsikter.

Denna tvåstegsprocess som framgick vid studerandet av företagen liknar den trestegsprocess som GRI har utvecklat för att ta fram vilken information som är väsentlig för företagen. Trots att alla företagen följer GRI används inte denna process i arbetet med att ta fram vilken information som är väsentlig. Eccles (2012) menar att det fortfarande saknas bra riktlinjer för hur företagen ska gå tillväga. Chia-Wei, Wen-Hao & Wei-Chung (2013) anser dessutom att vad som är väsentligt varierar både för det individuella företaget och vilken bransch de verkar

i, och därmed bör det finnas ett ramverk som bestämmer vad som är relevant för respektive bransch och företag, vilket det i dagsläget inte finns.

Det framgår i majoriteten av de studerade företagen att intressenterna har en stor betydelse för vilken information företagets hållbarhetsredovisning innehåller och hur dessa redovisningar har utvecklats. Flera av företagen framhåller att det är viktigt att intressenterna får vara med och påverka vad som ska vara med i redovisningen, eftersom hållbarhetsredovisningen främst vänder sig till dem. Detta är även i linje med intressentteorin där Du, Bhattacharya och Sen (2010) menar att det är viktigt för företagen att anpassa sin kommunikation till sina intressenter. Detta är något som både Novo Nordisk och Holmen går emot. Att företagen inte anpassar informationen utefter det intressenterna efterfrågar menar Du, Bhattacharya och Sen (2010) kan riskera företagets legitimitet.

KAPITEL 7

SLUTSATS

I detta avslutande kapitel kommer de två problemfrågorna att besvaras utifrån den ovan förda analysen. Kapitlet avslutas med kritik mot uppsatsen och förslag till vidare forskning.

7.1 Slutsatser

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka hur företagens hållbarhetsaspekter har utvecklats och integrerats i företagens externrapportering. Vi ville även få en djupgående förståelse för anledningarna bakom förändringarna i hållbarhetsinformationen som företagen väljer att redovisa. Syftet har undersökts genom två frågeställningar: Hur har företagens externrapportering förändrats och utvecklats till att gå mot integrerad redovisning? Hur väljer företagen ut vad som är väsentlig information att redovisa? Utifrån den genomförda analysen kommer vi nu presentera våra slutsatser och sedan diskutera vad de innebär i vidare mening.

Vi har i denna studie funnit att det har varit svårt att se en helt homogen utveckling bland företagen, mycket beroende på att de hade olika utgångslägen när vi började studera företagens redovisningar 2005. Samtliga företag har dock utvecklat redovisningen av hållbarhetsaspekterna till att bli mer djupgående och omfattande. Företagen har dessutom insett värdet av att redovisa hållbarhetsaspekterna och därmed även vikten av att vara transparenta med sitt hållbarhetsarbete. Då hållbarhetsarbetet börjat genomsyra företagens verksamhet allt mer har detta visat sig i utvecklingen och redovisningen av hållbarhetsaspekterna. Trenden som går att utläsa är att företagen går allt mer mot integrerad rapportering. Även om minoriteten av företagen väljer att endast ha en rapport har samtliga företags årsredovisningar börjat införa och tydliggöra hållbarhetsaspekternas påverkan på företagens finansiella värde.

De förändringar och utvecklingar som företagens redovisningar har haft har dock påverkats av olika faktorer. Vi har funnit att i samband med att företagen inför olika ramverk har förändringar skett utifrån dessa. När ramverken inte längre har lika stor påverkan några år efter införandet har vi funnit att intressenterna istället får ett större inflytande över företagens utveckling. Intressenternas åsikter har haft betydelse på majoriteten av företagens förändringar både genom att de får vara med och påverka, men även vara med i beslutstagandet som vad som ska redovisas. Vad som dock går att se är att de företag som inte låter sina intressenter vara med och påverka i lika hög grad, utan istället har en stark och bestämmande ledning, är de som har valt att ha en rapport. I dessa företag har vi även funnit

att många förändringar som sker är drivna av den interna ledningen, jämfört med de andra företagen där intressenterna är med och driver utvecklingen.

7.2 Diskussion kring funna slutsatser

Vi har funnit att ramverken har stor betydelse för företagens utveckling. I samband med att företagen inför ramverk sker stora förändringar. Detta menar vi, medför ett behov av att ramverk kommer ut med jämna mellanrum så att företagens redovisning utvecklas i takt med de nya krav som ställs. Risken är annars att företagen inte följer med i utvecklingen, såvida företaget inte internt tar initiativ till att utveckla sin redovisning.

Vi kan utifrån våra slutsatser se att samtliga företag går mer mot integrerad rapportering. Företagen har dock inte tagit samma väg för att nå dit. Detta beror på att de har haft olika utgångslägen men även att företagen hanterar sitt hållbarhetsarbete på olika sätt. Eftersom det under den studerade perioden inte fanns något ramverk som hanterade integrerad rapportering kan man fråga sig varför företagen valde att integrera alltmer hållbarhetsaspekter i sin årsredovisning. Vi har inte funnit att intressenterna på något sätt har efterfrågat detta. Företag som är tidiga i sin utveckling, såsom Novo Nordisk, ses inte ha någon nämnvärd intressentdialog. Det är därför troligt att företagets beslut att börja arbeta integrerat grundar sig på att företaget var i behov av en förändring. Det skulle innebära att integrationen kom som en lösning på ett internt behov. Besluten om att integrera mer är något som, som vi anser, därmed har tagits internt. En av anledningarna till att intressenter inte efterfrågat att företagen ska rapportera mer integrerat, kan vara att området är relativt nytt och intressenter efterfrågar sådant de känner till. Utifrån denna diskussion samt våra slutsatser kan vi se att de företag som kommit längst i integrationen är de företag där intressenterna har minst inflytande. Detta betyder i så fall att dessa företag är mer förutseende än de företag som låter sig påverkas mer av intressenterna och väntar på att de ska komma med förslag på förändringar. Det går att diskutera om detta därmed innebär att företagen som påverkas av intressenterna kommer vara senare med utvecklingen av integrerad rapportering. Frågan som går att ställa är då om det är bra för företagen att låta intressenterna ha så stor påverkan som teorin menar att de bör om det medför att utvecklingen av integrerad rapportering hämmas.

7.3 Kritik mot studien

Studien har gett oss en djupare förståelse för hur den väsentliga informationen väljs ut och hur företagets redovisning förändrats och utvecklats mot att börja integreras mer. Utifrån de ovan nämnda slutsatserna går det att se att detta arbete genererat svar på några av de anledningar som ligger bakom förändringarna. Dock är sex företag ett litet urval och det går därmed inte att generalisera slutsatserna till att hur företagens utveckling ser ut i Norden. Studien kan dock fortfarande öka förståelsen för hur några av de största industriföretagen i Norden arbetar och utvecklar sin redovisning. Ytterligare en kritik mot studien är att ett av de studerade företagen inte är svenskt. Detta kan ha gjort att det finns olikheter i de sociala influenser som finns i den interna och externa miljön, vilket kan ha bidragit till skillnader som vi inte har varit medvetna om och således tagit i beaktning under studiens gång. En annan kritik är att

när företagens års- och hållbarhetsredovisningar studerades var det de förändringar som vi ansåg vara tydligast och mest relevanta som vi valde att studera vidare. Även om vi har försökt vara objektiva skulle andra som studerar företagens redovisningar kunna finna andra skillnader som relevanta. Då vi har använt oss av intervjuer som en del av vår undersökning kan respondenternas personliga bild och svar färgat resultatet som vi kommit fram till, vilket är ytterligare en kritik mot studien.

7.4 Förslag till framtida forskning

Under arbetets gång samt utifrån de slutsatser som har kunnat dras har vi insett att intressenterna har en stor påverkan på företagets utveckling och redovisning. Förslag till framtida forskning hade därför varit att djupare undersöka intressenternas påverkan, speciellt i samband med utvecklingen mot integrerad rapportering. Ett annat förslag är att utifrån intressenternas perspektiv undersöka efterfrågan av integrerad rapportering då det i vår undersökning inte framgår om intressenterna efterfrågar detta.

I våra slutsatser har vi kommit fram till att företagets förändringar i redovisningen ofta kan kopplas samman med de ramverk och principer som företagen infört. I samband med IIRC:s nyutsläppta ramverk för integrerad rapportering hade det varit intressant att se vilken effekt detta får på företagets redovisning samt om allt fler företag väljer att redovisa integrerat efter att ramverket nu givits ut.

Vi har valt att i vår studie inrikta oss på industribranschen och tillverkningsföretag. Det hade varit intressant att se en jämförelse mellan olika branscher för att se om det finns någon skillnad gällande förändringen och utvecklingen av redovisningen och om det finns någon sektor som börjat rapportera mer integrerat.

REFERENSLISTA

- Accountability (2006). The Materiality Report - Aligning Strategy, Performance and Reporting [pdf] Tillgänglig:
<http://www.accountability.org/images/content/0/8/088/The%20Materiality%20Report.pdf>
[Hämtad 12 mars 2014]
- Adams, C. & Narayanan, V. (2007) The “Standardization” of sustainability reporting i J. Unerman, J. Bebbington & B. O’Dwyer, (red), *Sustainability Accounting and Accountability*, New York: Routledge, s. 70-85
- Adams, C. (2004). The ethical, social and environmental reporting-performance portrayal gap, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 17, Nr. 5, s. 731-757
- Azzone, G., Brophy, M., Noci, G., Welford, R. & Young, W. (1997). A Stakeholders’ view of environmental reporting. *Long Range Planning*, Vol. 30, Nr. 5, s. 699-709
- Battilana, J. & D’Aunno, T. (2009). Institutional work and the paradox of embedded agencies, i *Institutional Work: Actors and Agency in Institutional Studies of Organization*, Cambridge: Cambridge University Press, s. 31-58
- Brown, H. S., de Jong, M., & Levy, D. (2009). Building institutions based on information disclosure: lessons from GRI’s sustainability reporting, *Journal of Cleaner Production*, Vol. 17, Nr. 6, s. 571-580
- Bryman, A. & Bell, E. (2013) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Malmö: Liber
- Buhr, N. (2007). Histories of and rationales for sustainability reporting i J. Unerman, J. Bebbington & B. O’Dwyer, (red), *Sustainability Accounting and Accountability*, New York: Routledge, s. 57-69
- Bäckström, Å. & Oppenheim, D. (2011). Vi behöver mer kvalitet, inte mer rapportering, *Balans*, Nr 3, s. 46-47.
- Chia-Wei, H., Wen-Hao, L. & Wei-Chung, C. (2013). Materiality analysis model in sustainability reporting: a case study at Lite-On Technology Corporation, *Journal of Cleaner Production*, Vol. 57, s. 142-151
- Choudhuri, A. & Chakraborty, J. (2009) An Insight into Sustainability Reporting. *ICFAI Journal of Management Research* h. Vol. 8, Nr. 4, s. 46-53
- Dawkins, J. (2005). Corporate responsibility: The communication challenge, *Journal of Communication Management*, Vol. 9, Nr. 2, s. 108–119
- Deegan, C. & Unerman, J. (2011). *Financial Accounting Theory* (2.uppl.). McGraw- Hill Higher Education

- Deegan, C. (2002). Introduction The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation, *Accounting Auditing and Accountability Journal*, Vol. 15, Nr. 3, s. 282-311
- Deloitte (2011). Integrated Reporting – A better view [pdf] Tillgänglig: https://www.deloitte.com/assets/Dcom-MiddleEast/Local%20Assets/Documents/Services/ERS/me_ers_integrated_reporting_sept11.pdf [Hämtad 12 mars 2014]
- Dierkes, M. & Antal, A. B. (1986). Whither Corporate Social Reporting: Is It Time to Legislate?, *California Management Review*, Vol. 28, Nr. 3, s. 106-121
- Dill, W. R. (1975). Public Participation in Corporate Planning- Strategic Management in a Kibitzer's World, *Long Range Planning*, Vol. 8, Nr. 1, s. 57-63
- DiMaggio, P. & Powell, W. (1983). Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, Vol. 48, Nr. 2, s. 174-160
- Donaldson, T. & Preston, L. E. (1995). The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications, *The Academy of Management Review*, Vol. 20, Nr. 1, s. 65–91
- Dragu, I. & Tudor-Tiron, A. (2013). New Corporate Reporting Trends. Analysis On The Evolution Of Integrated Reporting, *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, Vol. 22, Nr. 1, s. 1221-1228
- Dräger, H. (2014). New IIRC Integrated Reporting Framework. Seminarium på EY i Stockholm, 18 februari 2014.
- Du, S., Bhattacharya, C. B., & Sen, S. (2010). Maximizing Business Returns to Corporate Social Responsibility (CSR): The Role of CSR Communication, *International Journal of Management Reviews*, Vol. 12, Nr. 1, s. 8–19
- Eccles, R. & Krzus, M. (2010). One Report – Integrated Reporting for a Sustainable Strategy. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc
- Eccles, R., Krzus, M., Rogers, J. & Serafeim, G. (2012). The Need for Sector-Specific Materiality and Sustainability Reporting Standards, *Journal of Applied Corporate Finance*, Vol. 24, Nr. 2, s. 65-71
- Elkington, J. (1997). Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business [e-bok] Oxford: Capstone. Tillgänglig: EHL Universitetets bibliotekshemsida <http://www.ehl.lu.se/biblioteket> [Hämtad 21 april 2014]
- FAR (2013). Europeiska kommissionens förslag till direktiv om redovisning av icke-finansiell- och mångfaldsinformation [pdf] Tillgänglig: <http://www.far.se/PageFiles/9060/EU-direktiv%20Ju2012.7472.L1.pdf> [Hämtad 9 maj 2014]

FAR (2014a). Bästa hållbarhetsredovisning - om priset, Tillgänglig: <http://www.far.se/Press-och-opinion/Basta-hallbarhetsredovisning/Om-priset/> [Hämtad 22 februari 2014]

FAR (2014b). Bästa hållbarhetsredovisning - tidigare pristagare, Tillgänglig: <http://www.far.se/Press-och-opinion/Basta-hallbarhetsredovisning/Tidigare-pristagare/> [Hämtad 22 februari 2014]

Freeman, R. E. & Reed, D. L. (1983). Stockholders and Stakeholders: A New Perspective on Corporate Governance, *California Management Review*, Vol. 25, Nr. 3, s. 88-106

Global Compact (2014a). Overview of the Global Compact. Tillgänglig: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html> [Hämtad 16 april 2014]

Global Compact (2014b). The Ten Principles. Tillgänglig: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html> [Hämtad 16 april 2014]

Global Compact (2014c). Corporate Sustainability in the World Economy, United Nations Global Compact [pdf] Tillgänglig: http://www.unglobalcompact.org/docs/news_events/8.1/GC_brochure_FINAL.pdf [Hämtad 16 april 2014]

Global Compact (2014d). Annual Review. Tillgänglig: http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/annual_review.html [Hämtad 16 april 2014]

Gray, R. (2002). The social accounting project and Accounting Organizations and Society, Privileging engagement imaginings, new accountings and pragmatism over critique? *Accounting, Organizations & Society*. Vol. 27, Nr. 7, s. 687-708

Gray, R. (2006). Social, environmental and sustainability reporting and organisational value creation?, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 19, Nr. 6, s. 793-819

Gray, R., Owen, D. & Adams, C. (1996). *Accounting and Accountability: Changes and Challenges in Corporate and Social Reporting*, Prentice Hall, London

GRI (2002). GRI - The 2002 Sustainability Reporting Guidelines

GRI (2006). Riktlinjer för hållbarhetsredovisning (G3) [pdf] Tillgänglig: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Swedish-G3-Reporting-Guidelines.pdf> [Hämtad 18 mars 2014]

GRI (2011a). Sustainability Reporting Guidelines (G3.1) [pdf] Tillgänglig: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/G3.1-Guidelines-Incl-Technical-Protocol.pdf> [Hämtad 18 mars 2014]

GRI (2011b). Technical Protocol, Applying the Report Content Principles [pdf] Tillgänglig: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-Technical-Protocol.pdf> [Hämtad 21 april 2014]

- GRI (2013a). The sustainability content of integrated reports – a survey of pioneers [pdf]
Tillgänglig: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-IR.pdf> [Hämtad 10 mars 2014]
- GRI (2013b). G4 Sustainability Reporting Guidelines - Reporting Principles and Standard Disclosures [pdf] Tillgänglig: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf> [Hämtad 18 mars 2014]
- GRI (2014a). What is GRI. Tillgänglig: <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-GRI/Pages/default.aspx> [Hämtad 28 februari 2014]
- GRI (2014c). Main Features in the G4 Guidelines. Tillgänglig: <https://www.globalreporting.org/reporting/g4/Pages/default.aspx> [Hämtad 18 mars 2014]
- GRI (i.d). Making the Switch - A brief guide for experienced report makers on transitioning to the G3 Guidelines [pdf] Tillgänglig: <http://www.sustentabilidad.uai.edu.ar/pdf/rse/gri/MakingtheSwitch.pdf> [Hämtad 24 april 2014]
- Hedberg, C-J. & von Malmborg, F. (2002). The Global Reporting Initiative And Corporate Sustainability Reporting in Swedish Companies, *Corporate Social Responsibility & Environmental Management*, vol. 10, Nr. 3, s. 153-164
- IIRC (2011). IR Discussion Paper, Towards Integrated Reporting Communicating Value in the 21st Century [pdf] Tillgänglig: http://theiirc.org/wp-content/uploads/2011/09/IR-Discussion-Paper-2011_spreads.pdf [Hämtad 22 februari 2014]
- IIRC (2013). The International <IR> Framework [pdf] Tillgänglig: <http://www.theiirc.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf> [Hämtad 7 februari 2014]
- IIRC (2014). IIRC Pilot Programme, Tillgänglig: <http://www.theiirc.org/companies-and-investors/> [Hämtad 21 februari 2014]
- Junior, R. Best, P. & Cotter, J. (2013). Sustainability Reporting and Assurance: A Historical Analysis on a Worldwide Phenomenon. *Journal of Business Ethics*. Vol. 120, Nr. 1, s. 1-11
- Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2011). Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik, Översatt av Sten Andersson, Lund: Studentlitteratur
- Kolk, A. (2004). A decade of sustainability reporting: developments and significance, *International Journal of Environmental and Sustainable Development*, Vol 3, Nr. 1, s. 51-64
- KPMG (2010). Sustainable Insight Your quarterly insight into sustainability, Integrated reporting Closing the loop of strategy [pdf] Tillgänglig: <http://www.kpmg.com/GR/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Sustainability/Documents/Sustainable-insight-April-2010.pdf> [Hämtad 22 februari 2014]

- KPMG (2013a). The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013 [pdf]
Tillgänglig:
<http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/corporate-responsibility/Documents/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2013.pdf>
[Hämtad 10 februari 2014]
- KPMG (2013b). Sverige tappar i hållbarhetsrankning, Tillgänglig:
<http://www.kpmg.com/se/sv/kunskap-utbildning/nyheter-publikationer/pressmeddelanden/pressmeddelanden-2013/sidor/sverige-tappar-i-hallbarhetsrankning.aspx> [Hämtad 9 mars 2014]
- Larsson, L-O. (2011). Förord i Hassel, L. Larsson, L-O. Nore, E (red) *Hållbar utveckling: från risk till värde*, Lund: Studentlitteratur; Stockholm: PwC, s.7-11
- Lawrence, T.B. & Suddaby, R. (2006). Institutions and institutional work i R. Clegg, C. Hardy, T.B. Lawrence, & W.R. Nord, (red) *Handbook of organization studies*. 2nd Edition, London: Sage, s. 215-252
- Lawrence, T.B., Suddaby, R. & Leca, B. (2009). Introduction: theorizing and studying institutional work, i *Institutional Work: Actors and Agency in Institutional Studies of Organization*, Cambridge: Cambridge University Press, s. 1- 27
- Ljungdahl, F. (1999). Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag – praxis, begrepp, orsaker, Lund: Lund University Press
- Manetti, G. & Becatti, L. (2009). Assurance services for sustainability reports: standards and empirical evidence, *Journal of Business Ethics*, Vol. 87 Nr. 1, s. 289-298
- Mathews, M. R. (1997). Twenty-five years of social and environmental accounting reseach: Is there a silver jubilee to celebrate? *Accounting, Auditing &Accountability Journal*, Vol. 10, Nr. 4, s. 481-531
- Milne, M. & Gray, R. (2008). International trends in corporate ‘sustainability’ reporting, *Chartered Accountants Journal*, Vol. 87, Nr. 11, s. 60-63
- Milne, M. & Gray, R. (2007). Future prospects for corporate sustainability reporting i J. Unerman, J. Bebbington & B. O’Dwyer, (red), *Sustainability Accounting and Accountability*, New York: Routledge, s. 184-207
- Morgan, A. (1999). *Eating the Big Fish. How ‘Challenger Brands’ can Compete Against Brand Leaders*, John Wiley, New York.
- Morsing, M. & Schultz, M. (2006). Corporate social responsibility communication: stakeholder information, response and involvement strategies, *Business Ethics: A European Review*, Vol. 15 Nr. 4, s. 323–338

- Morsing, M., Schultz, M. & Nielsen, K. U. (2008). The 'Catch 22' of communicating CSR: Findings from a Danish study, *Journal of Marketing Communications*, Vol. 14, Nr. 2, s. 97–111
- Oliver, C. (1997). Sustainable Competitive Advantage: Combining Institutional and Resourcebased views. *Strategic Management Journal*, Vol. 18, Nr 9, s.697-713
- Park, J. & Brorson, T. (2005). Experiences of and views on third-party assurance of corporate environmental and sustainability reports. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 13. 10th Anniversary of the International Institute for Industrial Environmental Economics (IIIEE): Management and policy for sustainable consumption and production, s. 1095-1106.
- Parker, L. D. (2005). Social and environmental accountability research: A view from the commentary box. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 18, Nr. 6, s. 842-860.
- Pfeffer, J. & Salancik, G. R. (1978). *The external control of organizations: a resource dependence perspective*, New York: Harper & Row
- Regeringen (2014). Hållbar utveckling, Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/1591> [Hämtad 5 mars 2014]
- Regeringskansliet (i.d). Riktlinjer för extern rapportering för företag med statligt ägande [pdf] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/41/19/ea93479e.pdf> [Hämtad 28 februari 2014]
- Rienecker, L. & Stray Jørgensen, P. (2008). *Att skriva en bra uppsats*, (2. uppl.) Malmö: Liber.
- Roberts, C. B. (1991). Environmental Disclosures: A Note on Reporting Practices in Mainland Europe, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 4, Nr. 3, s. 59-79
- Slater, A. & Gilbert, S. (2004). The Evolution of Business Reporting: Make Room for Sustainability Disclosure, *Environmental Quality Management*, Vol. 14, Nr. 1, s. 41-48
- Thomson, I. & Bebbington, J. (2005). Social and environmental reporting in the UK: a pedagogic evaluation, *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 16, Nr. 5, s. 507-533
- Unerman, J. (2007). Stakeholder engagement and dialogue i J. Unerman, J. Bebbington & B. O'Dweyr, (red), *Sustainability Accounting and Accountability*, New York: Routledge, s. 86-103
- United Nations (1987). Report of the World Commission on Environment and Development, Our Common Future [pdf] Tillgänglig: http://conspect.nl/pdf/Our_Common_Future-Brundtland_Report_1987.pdf [Hämtad 5 mars 2014]
- Årsredovisningslag (1995:1554)

Rapporter

Holmen årsredovisning och hållbarhetsredovisning 2005-2012

Novo Nordisk årsredovisning 2005-2012

Sandviks årsredovisning och hållbarhetsredovisning 2005-2012

SCA:s årsredovisning och hållbarhetsredovisning 2005-2012

Tetra Pak årsredovisning 2005-2006, 2008-2012, hållbarhetsredovisning Norden 2005, 2007-2012

Trelleborg årsredovisning och hållbarhetsredovisning 2005-2012

Bilaga 1

Intervjuguide Holmen

Inledande frågor

- Vad är din arbetsposition och vad innebär det för arbetsuppgifter?
- Hur länge har du arbetat med redovisning av hållbarhetsaspekter?

Hållbarhetsredovisning och utveckling

- Vad var det som fick Holmen att börja med hållbarhetsredovisning?
- Vad är syftet med Holmens hållbarhetsredovisning?
 - Hur har syftet med hållbarhetsredovisning förändrats för företaget de senaste tio åren?
- Till vem riktar sig Holmens hållbarhetsredovisning?
- Vad är det Holmen vill uppnå med företagets hållbarhetsredovisning?

- Vad anser Holmen om de riktlinjer som finns för hållbarhetsredovisning
 - Varför valde Holmen att införa GRI:s riktlinjer?
 - Vilken betydelse har dessa ramverk fått för Holmen?

Integration

- Varför valde Holmen att integrera hållbarhetsaspekterna i årsredovisningarna 2011 och endast ha en rapport?

Väsentlighet

- Hur väljer Holmen ut vilka väsentliga områden som ska redovisas i företagets hållbarhetsredovisning?
 - Vad påverkar valet av vilka väsentliga områden som ska redovisas?
 - Vem tar det slutgiltiga beslutet om vad som ska redovisas?

Bilaga 2

Intervjuguide Novo Nordisk

Introducing questions

- What is your position at Novo Nordisk and what does your work imply?
- For how long have you been working with sustainability reporting?

Sustainability reporting and development

- What made Novo Nordisk doing sustainability reports from the beginning?
- What was the purpose of Novo Nordisks´ report?
- How has the purpose of reporting on corporate, social and environmental areas changed for Novo Nordisk over the last ten years
- To whom is the report for?
- What would you like to achieve by reporting on the company’s corporate, social and environmental reporting?

- What does Novo Nordisk think about reporting standards, like for example GRI?
- Why did Novo Nordisk choose to adopt the GRI standards?
- How have the reporting standards contributed to Novo Nordisks development of reporting?

- Why did Novo Nordisk in 2011 changed the name from “non-financial statements” to “financial, social and environmental statements”?

Integration

- What was the reason for Novo Nordisk to do an integrated report?
- What is integrated reporting for Novo Nordisk?
- In what way would you say that Novo Nordisk have an integrated report?

Materiality

- How does Novo Nordisk choose which aspect to report on in their report?
 - What affect the decision what to report on?
 - Who makes the final decision what to report on?

Bilaga 3

Intervjuguide Sandvik

Inledande frågor

- Vad är din arbetsposition och vad innebär det för arbetsuppgifter?
- Hur länge har du arbetat med redovisning av hållbarhetsaspekter?

Hållbarhetsredovisning och utveckling

- Vad var anledningen till att Sandvik valde att införa hållbarhetsredovisning 2006?
- Vad är syftet med Sandviks hållbarhetsredovisning?
- Till vem riktar sig Sandviks hållbarhetsredovisning?
- Vad är det Sandvik vill uppnå med företagets hållbarhetsredovisning?

- Vad anser Sandvik om de riktlinjer som finns för hållbarhetsredovisning
 - Varför valde Sandvik att införa GRI:s riktlinjer?
 - Vilken betydelse har dessa ramverk fått för Sandvik?

- 2011 ändras strukturen i hållbarhetsredovisningen och vikten av hållbarhet betonas allt mer. Vad var anledningen till detta?
- 2012 väljer Sandvik att separera hållbarhetsredovisningen från årsredovisningen, vad är anledningen till detta?

Integration

- Anser Sandvik sig integrera sin redovisning?

Väsentlighet

- Hur väljer Sandvik ut vilka väsentliga områden som ska redovisas i företagets hållbarhetsredovisning?
 - Vad påverkar valet av vilka väsentliga områden som ska redovisas?
 - Vem tar det slutgiltiga beslutet om vad som ska redovisas?
 - Görs någon väsentlighetsanalys

Bilaga 4

Intervjuguide SCA

Inledande frågor

- Vad är din arbetsposition och vad innebär det för arbetsuppgifter?
- Hur länge har du arbetat med redovisning av hållbarhetsaspekter?

Hållbarhetsredovisning och utveckling

- Vad var det som fick SCA att börja med hållbarhetsredovisning?
- Vad är syftet med SCA:s hållbarhetsredovisning?
 - Hur har syftet med hållbarhetsredovisning förändrats för företaget de senaste tio åren?
- Till vem riktar sig SCA:s hållbarhetsredovisning?
- Vad är det SCA vill uppnå med företagets hållbarhetsredovisning?

- Vad anser SCA om de riktlinjer som finns för hållbarhetsredovisning
 - Varför valde SCA att införa GRI:s riktlinjer?
 - Vilken betydelse har dessa ramverk fått för SCA?
 - I SCA:s väsentlighetsanalys 2008/2010 står det att företagets rankar området ”att följa GRI / Global Compact” som minst viktigt. Varför väljer SCA att fortfarande följa dessa ramverk?

- 2011 var det en förändring gällande innehållet och strukturen i SCA:s hållbarhetsredovisning. Vad beror detta på?
 - Företaget väljer till exempel att kalla det värdeskapande för miljö/människor istället för miljö- och socialt ansvar. Vad är anledningen till detta?

Integration

- Varför har SCA valt att ha en separat hållbarhetsredovisning när företaget nämner att års- och hållbarhetsredovisningen ska ses som en enhet?
- Anser SCA sig ha integrerad redovisning?

Väsentlighet

- Hur väljer SCA ut vilka väsentliga områden som ska redovisas i företagets hållbarhetsredovisning?
 - Vad påverkar valet av vilka väsentliga områden som ska redovisas?
 - Vem tar det slutgiltiga beslutet om vad som ska redovisas?

Bilaga 5

Intervjuguide Tetra Pak

Inledande frågor

- Vad är din arbetsposition och vad innebär det för arbetsuppgifter?
- Hur länge har du arbetat med redovisning av hållbarhetsaspekter?

Hållbarhetsredovisning och utveckling

- Vad var det som fick Tetra Pak att börja med hållbarhetsredovisning?
- Vad är syftet med Tetra Paks hållbarhetsredovisning?
 - Hur har syftet med hållbarhetsredovisning förändrats för företaget de senaste tio åren?
- Till vem riktar sig Tetra Pak hållbarhetsredovisning?
- Vad är det Tetra Pak vill uppnå med företagets hållbarhetsredovisning?

- Vad anser Tetra Pak om de riktlinjer som finns för hållbarhetsredovisning
 - Varför väljer Tetra Pak att vissa år följa, andra år inspireras av GRI?
 - Vilken betydelse har dessa ramverk fått för Tetra Pak?

- 2008 går hållbarhetsredovisningen över från att ha inriktat sig på Sverige till att inkludera hela Norden och Baltikum. Vad är anledningen till detta?
- Mellan 2007-2008 minskas hållbarhetsredovisningen drastiskt och man hänvisas till att läsa mer på hemsidan. Vad var anledningen till denna förändring?
- Varför valde Tetra Pak att utöka sin tryckta hållbarhetsredovisning från och med 2010?
- Vad är anledningen till varför det redovisas mindre nyckeltal sedan 2010 och mer kundhistorier?

Integration

- Varför har Tetra Pak valt att ha separata års- och hållbarhetsredovisningar?
- Anser företaget sig redovisa integrerat?

Väsentlighet

- Hur väljer Tetra Pak ut vilka väsentliga områden som ska redovisas i företagets hållbarhetsredovisning?
 - Vad påverkar valet av vilka väsentliga områden som ska redovisas?
 - Vem tar det slutgiltiga beslutet om vad som ska redovisas?

Bilaga 6

Intervjuguide Trelleborg

Inledande frågor

- Vad är din arbetsposition och vad innebär det för arbetsuppgifter?
- Hur länge har du arbetat med redovisning av hållbarhetsaspekter?

Hållbarhetsredovisning och utveckling

- Vad var det som fick Trelleborg att börja med hållbarhetsredovisning?
- Vad är syftet med Trelleborgs hållbarhetsredovisning?
 - Hur har syftet med hållbarhetsredovisning förändrats för företaget de senaste tio åren?
- Till vem riktar sig Trelleborgs hållbarhetsredovisning?
- Vad är det Trelleborg vill uppnå med företagets hållbarhetsredovisning?
- Vad anser Trelleborg om de riktlinjer som finns för hållbarhetsredovisning
- De förändringar som skedde 2007 med att hållbarhetsredovisningen bytte namn till CR samt att hållbarhetsaspekterna fick ett eget avsnitt i , med att CR får eget avsnitt i årsredovisningen, vad berodde dessa förändringar på?
- Vad är anledningen till att hållbarhetsredovisningen blev betydligt kortare samt redovisades på engelska 2008?
 - Varför valde Trelleborg att införa GRI:s riktlinjer?
 - Vilken betydelse har dessa ramverk fått för Trelleborg?

Integration

- Varför har Trelleborg valt att ha separata års- och hållbarhetsredovisningar?
- Anser Trelleborg sig ha integrerad redovisning?
- 2012 börjar Trelleborg sprida ut hållbarhetsaspekterna mer i årsredovisningen. Vad beror detta på?

Väsentlighet

- Hur väljer Trelleborg ut vilka väsentliga områden som ska redovisas i företagets hållbarhetsredovisning?
 - Vad påverkar valet av vilka väsentliga områden som ska redovisas?
 - Vem tar det slutgiltiga beslutet om vad som ska redovisas?
- Från och med 2007 visar Trelleborg sina väsentlighetsanalyser i hållbarhetsredovisningen, där intressenter får ranka olika områden. Vilka är dessa intressenter?

Påverkningar som utvecklar hållbarhetsredovisningen

Företagens hållbarhetsredovisningar utvecklas och går mot att allt mer integreras i årsredovisningarna. Påverkningar bakom utvecklingen är ofta samma för företagen, men inte alla.

Hållbar utveckling har blivit en central del i samhället idag. Detta har medfört att det finns ett ökat externt tryck på företagen att redovisa information om hur företagen arbetar med hållbarhetsfrågor i sin verksamhet. Detta visar sig i den uppåtstigande trenden av hållbarhetsredovisningar i Sverige och världen. Problemet med hållbarhetsredovisningarna är dock att endast ett fåtal företag visar vilket värde hållbarhetsaspekterna får på det finansiella värdet i årsredovisningen. Det saknas alltså en koppling mellan de två rapporterna. Integrerad rapportering har därför kommit som ett svar på detta problem.

En undersökning som nyligen gjorts har fastställt utvecklingen av sex företags hållbarhetsredovisningar och hur dessa har integrerats i årsredovisningarna mellan 2005-2012. Enligt undersökningen har det framkommit att företagens hållbarhetsredovisningar utvecklats till att innehålla

fler aspekter och bli mer transparenta. Hela företagets värdekedja täcks nu in i företagets hållbarhetsredovisningar och företagets mål- och strategier kopplas alltmer till hållbarhetsområdet. Årsredovisningarna innehåller även allt mer hållbarhetsaspekter.

Orsaken till företagens förändringar och utveckling påverkas till stor del av de redovisningsramverk och principer som företagen frivilligt väljer att införa. Fler dialoger med intressenterna förs och dessa får även en allt viktigare roll för vilken information företagen väljer att redovisa. Detta gäller dock inte för alla företag. För de företag som tidigt införde hållbarhetsredovisningar samt började redovisa mer integrerat har den främsta påverkningen kommit internt från företaget. I undersökningen framgår det att de företag som inte lyssnar lika mycket på vad intressenterna efterfrågar samt har en ledning som har en stark och bestämmande roll, börjar tidigare med integrerad

FÖRKLARINGAR

Hållbarhet: omfattar miljö-, sociala och ekonomiska aspekter.

Integrerad rapportering: visar hållbarhetsaspekternas påverkan på företagets finansiella värde

rapportering än andra företag. Integrerad rapportering sägs vara för att investerarna ska kunna se vilket värde hållbarhetsaspekterna får på det finansiella värdet i årsredovisningen. Frågan är om det är ledningen som uppfattar intressenternas önsknings eller om ledningen ser behovet före intressenterna.

**EMMA BERGENDORFF
FANNY LUNDQVIST**

